БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№152 (8677) 1958 оной июниин 29, воскресенье | Сэн 20 мүнгэ

Партиингаа тогтоолдо баатарлиг ажалаараа харюусагты, артель нютагаа хүгжөөгты!

Советскэ залуушуулай һайндэр

Бүхы советскэ залуушуулнай, тэрэнэй дайшалхы отряд бологшо Ленинскэ комсомол мүнөөдэр һаруул һайхан һайндэрөө эгээн түрүүшынхеэ тэмдэглэжэ байна. Жэл бүхэндэ үнгэргэгдэхөөр тогтоогдоһон советскэ залуушуулай Үдэр хадаа ургажа ябаа үетэн тухай парти, правительствымнай үдэр бүри хандуулжа байдаг эсэгэ ёһоной анхарал оролдолгын эли тодо гэршэ мүн.

Түрэл партиингаа сэсэн мэргэн хүтэлбэреэр ябажа, бүхы арадтаяа хамта залуушуулай Ленинскэ союз, оронoймнай олон миллион хүбүүд, басагад коммунизм байгуулгын алишье һалбаринуудта зориг бадаруулма үльгэр жэшээ харуулан ажаллажа байна.

КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Совет гүрэнэймнай залуу үетэн һүүлэй жэлнүүдтэ оронойнгоо Зүүн болон Хойто зүгтэ, Сибирь болон Донбасста шэнэ завод, фабриканууд, иүүрһэ малтаха комсомольско олон тоото шахтанууд болон промышленна бусад предприятинуудые бодхоон байгуулаа.

Тэрэшэлэн шэнэ, боро газар ашаглалгада шалгарһан хүбүүд, басагадайнгаа шэн габьяата ажалые манай парти, бүхы арад зомнай үндэрөөр сэгнээ. Теэдшье 36 миллион үлүүтэй гектар гэхэ гү, али Англи, Франци, Баруун Германи болон Япониин хамта дээрэнь абтаһан тарилгын бүхы талмайн шэнээн шэнэ газар нойрһоонь һэргээхэ хэрэгтэ залуушуулай организаци айхабтар ехэ аша туһа хүргөө бшуу. Энэ хүндэтэй арюун зорилго шиидхэхэеэ 350 мянга гаран залуу патриодууд оронойнгоо Зүүн зүгтэ нүүжэ ошоо.

Теэд хэзээ, ямар саг үедэ, арадуудай түүхэдэ иимэ үндэр һайхан патриотическа урма зориг дэлхэй дээрэ амгалан тайбан сагай эрхэ байдалда үзэгдөө һэм? Имагтал Совет гүрэнэй байгуулалтада, коммунистнуудайнгаа партида хизаарлашагүй дуратай залуу үетэмнай иимэ үльгэр жэшээ харуулжа шадаха юм. Энэ хадаа ажалшадай дунда партиимнай ябуулдаг коммунистическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин аша үрые гэршэлэн харуулна. Тиимэһээ партиин ямаршье даалгабариие дүүргэхээр Ленинскэ комсомол хэзээдэшье бэлэн байдаг.

Гайхамшагта һайхан һайндэрөө тэмдэглэжэ байхадаа, республикымнай комсомолой организацинууд ажахы, соёл культураяа саашадань эрид түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлаһан амжалтанууд тухайгаа элидхэлэн мэдээсэнэ. Коммунистическэ партиин, ВЛКСМ-эй XIII съездын заабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэн, комсомолой олохон организацинууд ажал хүдэлмэреэ шэнэдхэн табижа, ажахын-политическэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ нүлөө ехэтэй болоһон, өөһэдынгөө үүргые зүбөөр тодорхойлһон байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Жэшээлэн хэлэбэл, Бурят-Монголой комсомолшууд болон залуушуул байгша оной 5 һара соо 8 миллион үлүүтэй түхэригтэ гүрэнэй эд зөөри алман арьбалжа, комсомолой нөөсэдэ оруулһан байна. Энэ баримта юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, комсомолой организацинууд промышленность болон хүдөө ажахыда техническэ дэбжэлтын, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, бүтээн гаргагдаһан эд хэрэгсэлэй өөрынь үные химдаруулхын түлөө тэмсэлдэ эзэн ёһоор хабаададаг, залуу хүдэлмэришэд, колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлдэг болоо гэжэ үнэншэмөөр харуулна. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо гансахан паровозо-вагонно заводой залуу хүдэлмэришэд 1 миллион 250 мянга шахуу түхэригтэ гүрэнэй баялигые алмаһан, 327 тонно түмэрэй хаядаһа суглуулһан, уралан нарижуулгын 86 дурадхал оруулһан байха юм. Энээнһээ гадна, завод дээрэ түрүү залуу хүдэлмэришэдэй тоо үдэрһөө үдэртэ шахуу олошорно. Жэшээнь, Анисим Ошировай хүтэлбэрилдэг электрогагнууршадай бригадынхид 1962 оной түсэбэй ёһоор ажаллана. Сэдьхэл баясуулма иимэ жэшээнүүд манайда олон.

«Уялгата тушаалга, МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри болюулха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим, худалдан абаха үнэ сэн болон услови тухай» КПСС-эй ЦК-гэй июньдэ болоһон Пленумэй тогтоолые, мүн энэ асуудалаар нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлые бүхы ажалшадтаяа хамта республикымнай хүдөөгэй залуушуул угаа ехэ урма баяртайгаар һайшаан угтажа абаа. Колхозно байгуулалтые улам бүри хүгжөөхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаха байһанаа тэдэнэр мэдүүлнэ. Мүнөө республика доторнай эмхидхэгдэһэн комсомол-залуушуулай 180-яад һүнэй-товарна фермын, 140-өөд хониной фермын, отарын коллективүүд хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр бэлэдхэхын түлөө тэмсэлдэ сүм оролсоод, мяха, һү болон тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ ахин гараха бүгэдэарадай хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулна. Энэ талаар Курумканай аймагай комсомольско эхин организацинууд һайн үрэ дүн туйлажа байна. Тус аймагта комсомол-залуушуулай хониной 48 фермэ, отаранууд бии. Тэдэнэр 100 эхэ хонинһоо 150 хурьга абаха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ. Тусхайлбал, Николай Галдановай даадаг хонишод 394 эхэ хонинһоо 420 хурьга гарзагүйгөөр абаа. Жэлэй эсэс хүрэтэр үшөө 352 хурьга абахаар эндэхид хараалан-хай.

МТС-үүдэй шэнэдхэн хубилгагдаад, колхозуудай өөһэдын техникэтэй болоод байһан үедэ, мүн хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гуримай тогтоогдоод байхада хүдөөгэй комсомолой үүргэ харюусалгань нилээд дээшэлээ. Гэбэшье комсомолой хэдэ хэдэн организацинууд колхоз, совхоз доторой арга боломжонуудые хэрэглэхын, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, эдеэ хоолой өөрынь үные химда болгохын, хамтын баялиг, тон түрүүндэ техникые гамтай һайнаар ашаглахын хойноһоо үшөөл мууса оролдодог байһаар.

Зорилго юуб гэхэдэ, эдэ дутуу дундануудые усадхажа, хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрид хүгжөөлгэдэ хүбүүд, басагадые эдэбхитэйгээр элсүүлхын тула ВЛКСМ-эй айкомууд, комсомолой эхин организацинууд эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри тодо һонороор, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор саг үргэлжэ ябуулха уялгатай. Эдэ бүхы хүдэлмэридэ залуушуулые хүмүүжүүлхэ асуудал гол һуури эзэлхэ байһаниинь мэдээжэ. Зүгөөр ажал хэхэ дурагүй, залхуу нозог, архидадаг, хулиган ааша гаргадаг зарим залуу хүнүүдэй залихай ябадалда комсомолой Тарбагатайн, Хориин, Мухаршэбэрэй айкомууд ямаршье сэгнэлтэ үгэхэгүйһөө байтагай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һуларуулһан байна. Иимэ байдалтай саашадаа эбсэжэ огто болохогүй.

Комсомолой бүхы ажал-ябуулга партийна организацинуудай ямараар хүтэлбэрилһэнһөө дулдыдадаг гээшэ. Тиимэһээ партиин айкомууд, горкомууд, эхин партийна организацинууд комсомолой хүдэлмэриие шэглүүлэн хүтэлбэрилхэ, хинан шалгажа, туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой.

Өөһэдынгөө эгээн түрүүшын сэнгүү һайндэрые эрхимээр үнгэргэхыень залуушуулда хүсэхэтэй хамта республикымнай комсомолой организаци ажахы болон соёл культурые хүгжөөхэ талаар партийна организацинуудта саашадаа бүри һайнаар туһалха бэзэ гэжэ найдагдана.

Түрүүшын арбаад гектарай үбһэн сабшагдаа

БАРГАЖАН. (Телефоноор абтаба). «Звезда» колхозой механизаторнууд (даагшань нүхэр Алексеев) түрүүшын арбаад гектарта үбһэ сабшаба. Уhалагдаагүй хүдөөгэй сабшалагай гектар бүриһөө 10 центнер үбһэн хуряагдахаар тухайлагдана.

Тэдэнэр 25 үдэр соо 2 мянга 100 центнер үбһэ абаха түсэбтэй.

Д. Гыргенов.

*

КОЛХОЗНИГУУДАЙ УРМА ЗОРИГЫЕ УЛАМ БАДАРУУЛНА

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти, правительствомнай һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ оролдолго гаргажа байнхай. 1953 ондо партиин ЦК-гэй сентябриин Пленумэй тогтоолһоо хойшо хэды олон хэмжээ-ябуулганууд хараалагдажа бэелүүлэгдээ гээшэб. Энээнэй ашаар манай колхоз нилээд хүгжэһэн байна. 1953 ондо колхознай миллион хүрэхэгүй олзо доход абаһан һаа, 1957 ондо 1 миллион 840 мянган түхэригтэ хүргөө. Мүнөө жэлдэ 2,6 миллион түхэригэй олзо доход абахаар хараалжа байнабди.

Артелиимнай ажахын хүгжэхэ тудам колхознигууднай баян ажаһуудалтай боложо байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхозоймнай центр дээрэ 100 шахуу айл бүлэнэр шэнэ гэрнүүдые барижа оронхой. Колхознигуудай ажалта үдэртэ үгтэдэг натуральна болон мүнгэн олзо доход жэлһээ жэл бүри ургана.

Гэхэ зуура, колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ. МТС-үүдые хубилгаха тушаа партиин ЦК-гэй февралиин Пленумэй тогтоол колхозоймнай ажахын хүгжэлтэдэ аша туһа ехээр асараа. Мүнөө манай колхоз хамта 800 гаран мянган түхэригэй машина зэмсэгүүдые МТС-һээ худалдан абаад, хабарайнгаа тарилгые эмхитэйгээр үнгэргөө һэн.

Ниитымнай ажахын һалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ партиин ЦК-гэй Пленумэй һая баталһан тогтоолой ехэ удхашанартай байһаниинь элитэ. Хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха талаар тогтоогдомол үнэ сэнгэй бии болоходо, артелиимнай ажахы улам түргэнөөр хүгжэхэ байна. Парти, правительствымнай хараалһан эдэ хэмжээ-ябуулганууд колхознигуудай урма зоригые улам бадаруулна. Энэ тогтоолой харюуда 1958 ондо абаһан уялгануудаа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ манай шухала зорилго болоно.

Байгша ондо үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һааха зорилготойбди. Ажахын 5 һарын дүнгөөр колхозоймнай һаалишад үнеэн бүриһөө 551 литр һү һаагаа. Мүнөө зунай 3 һарада үнеэн бүриһөө 850 литрһээ доошо бэшэ һү һаахын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ һаалишад Д. Бимбаева, Д. Ендонова, Д. Ракшеева гэгшэд түрүүлнэ. Эдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 704—801 литр һү һааһан байха юм.

Хони үсхэбэрилгэһөө эгээл ехэ олзо доход абтадаг гээшэ. Нёдондо жэлдэ нооһо хайшалалгаһаа 700 гаран мянган түхэригэй олзо доход абтаһан байгаа. Харин энэ жэл миллионһоо үлүү түхэригэй олзо оруулагдахаар хараалагдана. Мүнөө нооһо хайшалалга түлэг дундаа ябана. Энэ жэлдэ хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалха уялгаяа лаб дүүргэжэ шадахабди.

Гадна, ниитынгээ малай тоо толгойе олошоруулха түсэбөө бэелүүлхын, хүдөө ажахын продуктнуудые абалгые улам ехэдхэхын тулада колхозоймнай правлени, партийна организаци, бүхы колхознигууднай хүсэ шадалаа бүрин элсүүлхэ байна.

Л. Цыренов, Мухаршэбэрэй аймагай «Ошон» колхозой түрүүлэгшэ.

* *

Партиингаа ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр урмашан зоригжоһон Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозойхид мүнөө жэл малайнгаа ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхын, ороохо тарянай, кукурузын болон бусад ургамалнуудай баян ургаса хуряахын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

Зураг дээрэ: колхозой механизаторнууд ажаллажа байгаад, тамхилха хоорондоо газетын һонинуудые уншажа байна.

А. Сельверовэй фото.

Малһаа ашаг шэмэ улам ехээр абаха

Һүүлэй жэлнүүдтэ парти, правительствомнай оронойнгоо хүдөө ажахые бүхы талаһаань эрид ехээр хүгжөөхэ гэһэн зорилготой хэдэн тон шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байна. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлэгдэһэнэй ашаар үнгэрһэн 3—4 жэлэй туршада социалистическэ хүдөө ажахыдамнай горьтой амжалта туйлагдаа. Илангаяа мал ажалай продуктнууд нилээд ехээр абтадаг болоо. Жэшээлхэдэ, манай колхозуудта нёдондо жэлдэ 1956 онойхитой сасуулбал һүн 32,2 процент, мяхан 7,7 процент, тэрэ тоодо гахайн мяхан 39,9 процент, хониной нооһон 25 процент, үндэгэн 21,7 процент ехээр абтаа. Колхозууднай продуктнуудые гүрэндэ тушаалга, худалдалгаар жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ һэн.

Партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шэнэ тогтоолоор колхозууднай хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйлнүүдые уялгата ёһоор тушаахаяа, МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри үгэхэеэ болёо. Мүн зарим жэлнүүдтэ сагай уларилай таарамжагүй байһанһаа боложо, колхозууд контрактацяар гүрэндөө үритэһэн байгаа. Мүнөө тэрэншье сүм хүнгэрөө. Иигээд бүри ойрын жэлнүүдтэ ажахыгаа эрид ехээр хүгжөөхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые бүри элбэг дэлбэгээр абадаг болохо, колхознигуудайнгаа ажаһуудал улам болбосон культурна, баян бардам болгохо арга боломжо колхоз бүхэндэ бии гэжэ партиин ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэри соо заагдана.

Теэд манай зарим аймагууд өөһэдынгөө бүхы арга боломжые гүйсэд элирүүлэн хэрэглэжэ үшөөл шаданагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Илангаяа үхэрэй мяха, нооһо абалга үшөөл һанаһанда хүрөөгүй байһаар. Республикын колхозуудта бүхы абтадаг мяханайнь 60 процентнь үхэрэй мяхан болоно. Энэмнай үхэр малаар олон манай аймагуудай эрхэ байдалда тон бага гээшэ. Бэлшээри, сабшалангаар элбэг Яруунын, Закаменай, Хориин, Ториин аймагууд эрхим шанартай үхэрэй мяха улам ехээр абажа, гүрэндөө тушаадаг, худалдадаг болохо аргатай. Эдэ аймагуудта һү багаар үгэдэг үнеэдэй тугалнуудые эхэдэнь табижа түлжүүлхэ тусхай гүүртэнүүдые эмхидхэхэдэ яахаб. Тиигэбэл, бага гаргашатайгаар, тон богони болзор соо эрхим шанартай үхэрэй мяхан абтаха байна бшуу.

Гадна, олонхи колхозууднай үхэр малаа томо болгожо, һайса таргалуулжа тушааха, худалдахын түлөө оролдоногүй. Тиимэһээ колхозууд жэлһээ жэлдэ оройдоол 230—265 килограмм шэгнүүртэй буруу хашараг тушаажа, малайнгаа тоо толгой ехээр хороожорхино. Хэрбээ аймагуудта үнеэдэйнгээ тоо толгой олон болгожо, түл олоор абадаг байбал, залуу малаа һайса бэежүүлжэ, таргалуулжа, үүсэлдэг болохо һэн. Теэд колхозуудтамнай бүхы һүрэг малайнь оройдоол 28—31 процентнь үнеэд юм. Тиихэһээ байтагай зарим аймагуудта үнеэдынь жэл бүри үсөөржэ байнхай. Саашадаа колхоз бүхэндэ бүхы малайнь 40 процентнь үнеэд байха зэргэтэй. Тиигэбэл, һү, мяха улам ехээр абаха зорилгомнай дүүргэгдэхэ байна.

Тэрэшэлэн һүүлэй жэлнүүдтэ республикын олонхи колхозуудта адуу мори үсхэбэрилхэ асуудал тоодоггүй дээрэһээнь, адуун һүрэгэй тоо толгой ехээр үсөөршэнхэй. Жэшээлхэдэ, 1953 онойхидо орходоо аймагуудта адуу моридой тоо аяар 34,2 процент үсөөрөө. Иимэ байдал саашадаа яашье тэсэшэгүй. Закаменай, Ахын, Түнхэнэй, Хэжэнгын аймагуудта адуу мори бүри олоор үсхэбэрилхэ тушаа дары хэмжээ абаха шухала болонхой.

Республикын колхозуудай бүхы ажалшад, малшад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд парти, правительствынгаа анхаралда ажалай толотомо амжалтануудаар харюулхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэнь лабтай.

Г. Тюменцев, БМАССР-эй хүдөө ажахын министерствын мал ажалай управлениин начальник.

Залуу һаалишанай амжалта

Комсомол Мария Гармаева 9-дэхи класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр, 1956 оной зун өөрынгөө түрэл колхоздо һаалишан болохо гэжэ шиидээд, колхозой правленидэ ерэжэ хэлэһэн юм. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ залуу басаганай хүсэлые зүбшөөһэн байгаа.

Түрүүшын жэлдэ залуу һаалишанда нилээд ехэ бэрхэшээл тохёолдоо һэн. Тиибэшье һаань, Мария Гармаева зориһондоо хүрэхэ гэжэ эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа гараа.

Уданшьегүй Мария түрүү һаалишадай дүршэлтэй танилсажа, өөрөөшье түрүүшүүлэй нэгэн болоо. Мария Гармаева аймагайнгаа, мүн республикынгаа хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаанда хабаадалсажа, түрүү һаалишадай дүршэлые бүри гүнзэгыгөөр ойлгожо абаһан байна.

Нёдондо Мария колхозойнгоо һаалишадай дунда түрүүлжэ ябаа. Мүнөөшье жэлэй түрүүшын табан һарын турша соо үнеэн бүриһөө 500 гаран литр һү һаанхай.

Амжалтатай ажалайнгаа түлөө Мария Гармаева мүнөө Эхэ оронойнгоо ниислэл хото Москва, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ ошобо.

— Москва ошожо, выставкэ хаража ерээд, үшөө һайнаар хүдэлхэб,—гэжэ комсомол Мария Гармаева хэлээ һэн. Мария хэлэһэн үгэеэ дүүргэхэл байха.

О. Намжилон.

Курумкан.

Колхозой пенсионер

Буда Бадмажапов үбгэн мүнөө 83-тай болоо. Энэ үбгэн колхоздоо олон жэлдэ һайнаар ажаллаа. Тиин хүдэлмэриин наһанһаа гарахадань тэрээндэ Сталинай нэрэмжэтэ колхоз пенси үгэдэг болонхой.

Теэд Буда үбгэн хүдэлмэриин наһанһаа үни хада гараашье һаа, миин һуужа шададаггүй, энэ тэрэ юумэ хээгүй һаа, һанаагаа амардаггүй. Тэрэнэй гэр бүлынхид хониной отарые даагаад хүдэлдэг. Тиимэһээ үбгэжөөл гэр зуурын ажал хэлсэхэһээ гадна, мүн хони харууһалгадань гэртэхиндээ туһалдаг байгаа. Харин энэ жэлдэ Буда үбгэн харюусалгатай, хүндэтэй ба шухала ажал даажа абаад, аһан шадалаараа хүдэлжэ байна. Энэнь юун гээшэб гэхэдэ, Сэлэнгэ мүрэнэй арал дээрэ 70—80 гектар газар даагаад, тэндэ үтэгжүүлгэ гаргаха, уһалха гэжэ үбгэжөөл шиидэһэн байна. Үбһэ ногооной ургасын ходо багаар абтажа, жэл бүри ниитын малай тэжээлээр дутадагыень хаража, ехэтэ һанаагаа зободог тула иимэ хүшэр хүдэлмэри хэхэ гэжэ тэрэ бодоһон юм.

Тиин Буда Бадмажапов эртэ хабарһаа хойшо сабшалан дээрэхи хүдэлмэрөө эхилжэ, тэндэ бүхэли үдэрөө үнгэргэдэг, үнжэдэг болоһон юм. Хабар уһа мүльһэнэй гэдэхэһээ хойшо дааһан сабшалангаа һайрамаар уһалаа.

— Би энэ ажалые яһала мэдэхэ хүм. Залуудаа өөрынгөө сабшалан уһалагша, үтэгжүүлэгшэ һэм. Тиимэ тула энэ дааһан хүдэлмэрөө хүшэхүрэжэ хэхэ аабзаб гэжэ һананаб. Үндэр наһатай болоошье һаа, шадални үшөө биил даа,—гэжэ Буда үбгэн хөөрэнэ.

Иигэжэ 83 наһатай үбгэн гурбадахи комплексно бригадынгаа луговод болонхой.

С. Биртанов.

Сэлэнгэ.

Пионер-партизан Валентин Котигой баатаршалга тухай

Валентин Котик 1930 ондо Хмельницкэ областиин Шепетовско районой Хмелевко тосхондо түрэһэн юм. 1937 онһоо 1941 он хүрэтэр Шепетовско дүрбэдэхи дунда һургуулида һуража, тэндээ табан класс дүүргэһэн байгаа. Хүбүүн хододоо эрхимээр һурадаг байһан юм.

1941 ондо энэ нютагые немецко-фашистска сэрэгүүдэй эзэлээд байхада, В. Котик хэдэн нүхэдөөрөө хамтаржа ерээд, Шепетовско полевой жандармериин начальнигай машинада добтолһон байгаа. В. Котигой шэдэһэн гранатын тэһэрхэдэ жандармериин начальник дороо үхэжэ, хэдэн гитлеровецүүд шархатаад хэбтээ һэн.

1942 ондо Шепетовско нюуса организацитай холбоотой болоһонойнгоо һүүлээр В. Котик нюуса центрынхидтэ буу зэбсэг, һомонуудые суглуулаад, асаржа үгэдэг, советскэ уряалай хуудаһануудые тараадаг байгаа.

1943 ондо Кармелюгэй нэрэмжэтэ шепетовско партизануудай отрядта бэшүүлээд байхадаа Валентин минэ табижа, түмэр харгы тэһэлэлгэндэ гурба дахин ябалсаһан юм. Тэдэ минэнүүдэй тэһэрхэдэ дайсадай сэрэгүүдые, буу зэбсэг шэрэжэ ябаһан гурбан эшелон үй бута дэлдэгдэжэ, үгы хэгдээ һэн.

1943 оной октябрь һарада Валентин Котик Варшава ороһон телефоной утаһа таһалжа, Варшавада байһан ставкатаяа немецүүдэй хөөрэлдэхэ аргыень хэдэн хоног соо һалгаһан байгаа.

1943 оной намар Котик тагнуулда ябаха үедөө, хоёр танкеткээр ерээд, айлнуудые тоножо, дээрмэдэжэ байһан дайсанай хэдэн солдадууд дээрэ орожо ерээ һэн гэхэ. Һөөгэй саана хоргодожо байгаад, немецкэ солдадууд руу хоёр граната шэдэхэдэнь фашистска дээрмэшэд тоноһон юумэнүүдээ хаяжа, тосхонһоо зүг мэдээтэй зайлаа һэн—зоригтой хүбүүнэй гансаараа ябаад добтолһыень мэдэнгүй, партизанууд олоороо ерээ гэжэ тэдэнэр һанаһан байгаа.

Немецүүдэй нэгэ корпус, сэрэгэй эдеэ хоолой складые үгы хэлгэдэ, немецкэ-фашистска сэрэгүүдтэ бензин зөөжэ байһан түмэр харгын эшелон доро минэ табижа, тэһэлхэ тулалдаанда Валентин Котик хабаадалсаһан юм.

1943 оной намар партизануудайнгаа отрядай байрлаһан газар тээшэ ошоһон харгы дээрэ һахюулда һуужа байтараа, тэдэниие бэдэржэ хюдаха, хэһээхэеэ ерэһэн фашистска сэрэгүүдэй дүтэлжэ ябахые Валентин обёоржорхиһон байгаа. Аюулай ерэһые нүхэдтөө дуулгаха аргагүй байхадаа, унтажа хэбтэһэн хэбэртэй болоод, немецкэ офицерые гурбан солдадтайгаар хажуудаа дүтэ асарамсаараа, гранатынгаа гарьхые һуга татажа, хүл дороо шэдэжэрхиһэн байна. Гранаташье тэһэржэ, немецүүд тэрэ дороо алуулаа һэн. Тэһэрэлгэнэй абяа дуулаһан партизанууд, нэгэл юумэ болоо гэжэ мэдэмсээрээ, дары буу зэбсэгээ абан, саагуурынь тойрожо, дайсадай ара таладань гараад, буудалдажа захалһан байгаа. Олон хүнүүдээ алуулһан дайсад сухариха баатай болобо. Валентин хүндөөр шархатаһаншье һаа, амиды үлэжэ, эдэгэмсээрээ дахин отрядтаа ерээ һэн.

Һүүлээрнь нэгэтэ энэ хүбүүн эрэлхэг зоригтойгоор тулалдажа, партизануудайнгаа отрядай командирые үхэлһөө абараа бэлэй. Тиигээд хоёрдохёо хүндөөр шархатажа эдэгээд, баһал отрядтаа ерээ һэн.

1944 оной февраль һарада гитлеровецүүдһээ Изяслав городые сүлөөлэлсэхын түлөө дайлалдажа ябаха зуураа, Валентин Котик аргагүй хүшэр байдалда орожо, хүндөөр шархатаад, уданшьегүй нүхэдэйнгөө гар дээрэ наһа бараа бэлэй.

Валентин Котик Эсэгэ оронoо хамгаалгын дайнай нэгэдэхи шатын орденоор, «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай партизан» гэһэн хоёрдохи шатын медаляар шагнагдаһан юм. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Валентин Котигто мүнөө Советскэ Союзай Геройн үндэр дээдэ нэрэзэргэ олгогдобо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Дайнда алуулһан пионер-партизан В. А. Котигто Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ немецко-фашистска эзэмдэгшэдтэй дайлалдахадаа шэн зориг, баатаршалга харуулһанайнь түлөө пионер-партизан Котик Валентин Александровичта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **К. ВОРОШИЛОВ.**
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль.
1958 оной июниин 27.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Эдэбхи үүсхэлынь улам дээшэлнэ

«Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февральда болоһон Пленумэй тогтоолые Мухаршэбэрэй аймагай ажалшад ехээр һайшаан дэмжэһэн юм.

Колхоздоо трактор, комбайнуудые, хүдөө ажахын бусад машинануудые худалдан абаха тухай шиидхэбэринь аймагай бүхы колхозуудай гэшүүд суглаанууд дээрээ нэгэн дуугаар баталан абаа һэн. Аймагай колхозууд 200 шахуу трактор, 150 гаран комбайн, газар элдүүрилдэг, ургаса хуряадаг машинануудые, хамта дээрээ 9 миллион түхэригэй техникэ худалдажа абаа. Мүнөө колхозууднай бултадаа хүдөө ажахын машина, техникэ худалдажа абаад, шэнэ гуримаар ажаллажа байна. Олонхи колхозууд худалдажа абаһан техникынгээ мүнгые гурбан жэлэй турша соо түлэхөөр хараална.

Аймагай 3 МТС-һээ колхозуудта саг үргэлжэ ажаллахаар 500 гаран механизатор, хүдөө ажахын 20 гаран мэргэжэлтэд ошоо.

Бүхы колхозуудтахи ажал хүдэлмэри шэнэ гуримаар эмхидхэгдэдэг болонхой. Диилэнхи колхозуудта тракторна комплексно бригаданууд эмхидхэгдээ. Иимэ бригаданууд ашагтай һайн байһанаа харуулаа.

Мүнөө үедэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгань улам ехэ боложо байна. Колхозуудта хүдөө ажахын шэнэ машинануудай үгтөөд байхада, тэдэнние зүбөөр ашаглаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үные химдаруулха, элдүүриин газарай 100 гектар бүриһөө ургаса, малай ашаг шэмэ ехээр абаха гэхэ мэтэ хойшолуулашагүй асуудалнууд шиидхэгдэхэ ёһотой. Энээнние хараадаа абажа, аймагай хэдэн колхоз, тэрэ тоодо «Искра», «Коммунизм» колхозууд хабарай тарилгын урда тээ шэнэ түсэб зохёожо, үйлэдбэриингөө бүхы бригадануудые ажахын тоосоондо оруулаа. Ажахын тоосоондо оруулагдаһан бригадануудай даб дээрэхи ажалые харахада шэнэ хэмжээ-ябуулгын ашагтай һайн байһые гэршэлжэ үгэнэ. «Искра», «Коммунизм» колхозуудтахи гэшүүдэй эдэбхи үүсхэлынь улам дээшэлээ, ажалайнь эмхидхэл улам һайжараа, хабарай эртын тарилга богони болзорто, 7—8 хоног соо үнгэргэгдөө, үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо ажалта үдэр нилээд багаар гаргашалагдаа. Урдань МТС-эй бии байхада хабарай эртын тарилга энэ колхоздо 15 хоногто хэгдэгшэ һэн.

Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ «Искра» колхозой тарян ажалай бригадынхид үрэһээ холо ойрошье һаань машинаар зөөхые оролдодог байгаа һаа, харин энэ жэлдэ морёор зөөгөө.

Шэнэ эрхэ байдалда ажаллахадаа колхознигуудай эдэбхи үүсхэлынь улам дээшэлнэ. Энэ жэлэй хабарай оройтожо ерэбэшье, аймагай бүхы колхозууд тарилгаяа эмхитэй һайнаар, түргөөр хээ. Тракторна агрегадууд урда жэлнүүдэйхидэ орходоо һайнаар ажаллаа. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ тракторнууд олоороо эмдэрээд, миил байдаг һаа энэ жэлдэ эмдэрээгүй шахуу.

Колхознигууд, тракторист нууд болон сеяльщигүүд хабарай тарилгые богони болзорто, һайн шанартайгаар хэхые оролдоо. Аймагай олонхи колхозууд эртынгээ тарилгые 7—8 хоногто үнгэргэһэн байна.

Бригаданuудта ажалай эмхидхэлэй һайнаар табигдаһанай, тракторнуудай эмдэрэнгүй ажаллаһанай ашаар пар агротехническэ эрхим болзорто хахалагдаа. Урда жэлнүүдтэ парай ехэнхи хубинь майда бэшэ, харин июньдэ хахалагдадаг байгаа. Энэ жэлдэ аймагай олонхи колхозууд параа май һарада, газарай шиигтэй байхада хахалһан байна. Үсөөхэн колхозууд лэ пар хахалалгаяа июниин 10 болотор үргэлжэлүүлһэн байна.

Сахарай свёкло тарижа ургуулха асуудалда энэ жэлдэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Энэ культура урда жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехээр таригдаа, тарилга гол түлэб пар дээрэ хэгдээ.

Ниитынгээ малда тэжээл бэлдэлгээр ехэшье ажал хэгдэһэн байна. Эртэ хабар бүхы колхозуудта һайрамай уһан тогтоогдожо, һубаг канаваар уһан гаргагдаа. Тиигэжэ богонихон болзорто 10 гаран мянган гектар газарта сабшалан уһалагдаһан байна. Үбэл, хабарай үедэ сабшалан дээрэ 12 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Колхозууд мүнөө үедэ сабшалангаа хоёрдохёо уһалжа байна. «Эрдэм» совхозой, «Дружба» колхозой гэшүүд энэ жэлдэ хүсэтэ насос хэрэглэжэ, урда жэлнүүдэйхидэ орходоо нилээд ехэ сабшалан уһалаа. «Искра», «Гигант», «Үнэн», «Ошон», Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд мүн лэ ехэ газар дээрэ уһа гаргаа. Энэ жэлдэ совхозой, колхозуудай сабшалангуудта үбһэ, ногоон һайнаар гаража байна.

Аймагай колхозууд корнеплодуудые, силосна культурануудые тариха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Кукуруза тариха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаһан байна. Тиигэжэ энэ жэлдэ аймагай колхозууд 2 мянга гаран гектар газар дээрэ кукуруза таряа. Кукуруза гол түлэб пар дээрэ квадратно-гнездовой аргаар таригдаа. Олохон колхозууд кукуруза гараар һуулгахадаа нэгэн доро минеральна тэжээл оруулалсаа. Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 50 гектарта, «Ошон» колхоздо 20 гектарта кукуруза гараар һуулгагдаһан байна. Аймаг соо бүхы дээрээ 170 гектар газарта кукуруза гараар һуулгагдаба.

Колхозууд Курска областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй уряае һайшаан дэмжэжэ, кукуруза тарижа ургуулха механизированнэ комплексно 27 агрегат эмхидхээ. Агрегадуудай гэшүүд кукурузын баян ургаса хуряахын түлөө тэмсэжэ байна.

Механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөнэй һайнаар эмхидхэгдэһэнэй ашаар тарилга богони болзорто үнгэргэгдөө. КПСС-эй ЦК-гэй февральда, майда болоһон Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон колхозуудай гэшүүд хабарай тарилгын үедэ бүри эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаһан байна. Олон тоото колхозууд, тарян ажалай-тракторна бригаданууд, тракторна агрегадууд хабарай тарилгын үедэ онсо шалгараа.

«Искра» колхозой тарян ажалай-тракторна нэгэдэхи бригада тарилгын үедэ социалистическэ мүрысөө үүсхэжэ, хабарай тарилгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын түлөө тэмсэжэ ороо һэн. Мүрысөө үүсхэгшэд тарилгын үедэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, тарилгаяа 8 үдэрэй турша соо эрхим шанартайгаар хэжэ дүүргээ. «Үнэн» колхоз тарилгаяа эмхитэй һайнаар үнгэргөө.

Хабарай тарилгын хэгдэжэ дүүрээд байһан мүнөө үедэ ургасаяа һайнаар харууһалха гээшэ шухала болоод байна. Аймагай колхозууд энэ жэлдэ түрүүшынхеэ химическэ хоро хэрэглэжэ, тарянайнгаа буртаг үбһые үгы хэнэ. «Эрдэм» совхоздо, «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта 5 мянга шахуу гектар газарай тарялангай талмайда химическэ хорон хаягдаһан байна. «Искра», «Гигант», «Дружба», мүн бусадшье колхозууд сахарай свёклын газар дээрээ бултайжа гараһанайнь һүүлээр гексахлоран гэжэ хоро хаяа.

Ургасаяа һайнаар харууһалха, пар хахалха, үбһэ, таряа хуряалгадаа саг соонь бэлэдхэхэ гээшэ аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилгонь болоно.

Мүнөө аймагаймнай бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-гэй июньдэ болоһон Пленумэй тогтоолые баяр баясхалантайгаар угтажа, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа байна.

А. Попов, КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь.

Жэшээ харуулдаг коммунист

Торнин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой поли дээрэ 20 гаран жэл трактористаар хүдэлмэрилһэн Санжа Лубсанович Тохтохоев үнэн сэхэ ажалаараа колхознигуудай дунда алдар солотой болонхой. Энэ нүхэр тракторна хүдэлмэриингөө түсэбые жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай юм.

Табиндаа дүтэлбэшье, Санжа Лубсанович залуу шииираг хүбүүдһээ дутуугүйгөөр ажаллана. Колхозой өөрын машина, техникэтэй болоһон түрүүшын хабар нүхэр Тохтохоев «ДТ-54» маркын трактораар газар хахалха, үрэһэ тариха түсэбөө үдэр бүри 135—150 процент, һайн шанартайгаар дүүргэдэг байгаа.

Һайнаар заһабарилһан трактораа хүдэлмэриин үедэ шалгажа, ходо тоһодожо, эзэн ёһоор харууһалжа байһандань эбдэржэ һаатадаггүй юм.

— Техникые ямараар харууһалнаш, тиимээр лэ хүдэлхэ, — гэжэ трактор жолоодохо дүй дүршэл ехэтэй болоһон коммунист Тохтохоев залуушуулда хөөрэдэг.

Санжа Лубсанович һүниндөө газар хахалаад, үдэрынь сеялкэ шэрэдэг, трактораа юрэдөөшье миил зогсоодоггүй зантай. Халаанайнгаа залуу нүхэртэ трактораа тушаажа үгэхэдөө хэзээ тоһодохо, горюучи хэхэ тухай хэлэжэ үгэдэг, техническэ шалгалта саг үргэлжэ хэжэ байха хэрэгтэ һургадаг байна.

Иигэжэ колхозой тракторист, наһажаал коммунист Тохтохоев ажалай шанар, бүтээсэ дээшэлүүлгын жэшээ харуулан хүдэлнэ.

Б. Тункеев.

БМАССР-эй 35 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

Һайндэрэй хүндэлэлдэ

Хонёор олон Яруунын аймагай колхозууд жэл бүри элбэг дэлбэг нооһо хайшалжа, гүрэндөө тушаагаад, худалдаадшье. олзо доходоо баян дэлгэр болгожо байдаг. Энэ жэлэй ургыта хабарай хүхэ ногоондо малаа һайса таргалуулһан яруунынхид эдэ үдэрнүүдтэ хонидоо һүрэг һүрэгөөрнь мүндылгөөд лэ табижа байна.

Аймагай томохон колхозуудай нэгэн «Победа» артелиинхид хониной нооһо хайшалалгадаа эртээнһээ бэлдэжэ, хайшалалгын 2 электроагрегат эмхидхэһэн юм. Мүнөө хони хайшалжа байһан колхозой 40 гаран гэшүүн 2—3 үдэрэй турша соо 500 гаран түлгын нооһо хайшалба. Тобир тарганаар ондо ороһон түлгэ хонидойнгоо толгой бүриһөө 3-һаа дээшэ килограмм һайн шанартай нооһо хайшалхадаа артелиин гэшүүд «олзо доходнай урданайхидаа орходоо нилээдгүйхэн ехэ болохонь даа» гэлдэжэ урматай баяртайгаар хөөрэлдэнэ. Эндэхид июль һарын 5 болотор бүхы хонидойнгоо нооһые хайшалжа дүүргэхээр шиидэнхэй ажаллажа байна.

Тиихэдэ «Путь социализма» колхозойхидшье хонидойнгоо нооһо хайшалжа байхадаа энэ ажалаа богони болзорто дүүргэхээр шиидэнхэй. Эндэхи колхознигууд артелиингээ центртэ нооһо хайшалалгын электроагрегат түхеэрээд, тэндээ үнгэрһэн жэлдэ түрэһэн 600 шахуу хониной нооһо хайшалба. Нооһо хайшалалгада ажаллажа байһан колхознигууд Цырен-Дулма Доржиева, Буда-Ханда Цыденова үдэр бүриингөө даалгабарие ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэдэнэр үдэр соо 50 гаран хони хайшалха даабаритай аад, 70—80 хони хайшална. Тиигэжэ тус колхозойхид республикынгаа 35 жэлэй ойн һайндэр болотор бүхы 4100 гаран хонидоо хайшалжа дүүргэхээр шиидээ.

В. Байбородин.

Ажалай бэлэг

Бурят-Монголой автотранспортна трестын 1-дэхи конторын коллектив 6 һарынгаа түсэбые июниин 16-да дүүргээ. Энэ амжалтань республикынгаа 35 жэлэй ойдо тус коллективэй ажалай бэлэг болоно.

Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулаад үзэхэдэ, тус конторо 200 мянган тонно ашаа ехээр шэрэһэн байна. Тиин 103 мянган литр бензин алмаа. Алмагдаһан бензинээрнь 6 самосвал бүхэли жэл соо хүдэлмэрилхэ аргатай. Ажалайнгаа эмхидхэлые һайнаар табижа, машина, техникэеэ һайнаар ашаглаһанай түлөө энэ коллектив ашаа шэрэлгын өөрынь үные 2,5 процентээр химдаруулаа.

Эндэ түрүүшүүлэй тоо үдэр ерэхэ тудам олошорно. Жолоошод Г. Г. Максимов, Л. И. Колбасюк, С. И. Гусев, А. С. Костенко, Е. И. Малютин гэгшэд 1,5—2 жэлэйнгээ даалгабари дүүргэнхэй.

И. Сокол.

Анна Адуновна Алтаева Улан-Удын «Кооператор-комсомолец» гэжэ олзоборилгын артельдэ оёдолшоор олохон жэлдэ хүдэлмэрилжэ байна. Тиигэхэ зуураа, нүхэр Алтаева халаан бүхэнэйнгөө нормые хоёр дахин дүүргэнэ.

Зураг дээрэ: А. Алтаева (баруун гарһаа) мастер Бардахановатай хубсаһанай зүйдэл хаража байна.

З. Веснинагай фото.

Мүрысэн ажаллахадаа...

Үнгэрһэн жэлдэ Хандагайн леспромхозой модошод жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 2840 кубометр һайн шанартай модо арадайнгаа ажахыда ябуулһан юм. Тиихэдэ леспромхозой хүдэлмэришэн бүхэн түсэбэй ёһоор 468 кубометр модо бэлдэхэ уялгатай байһан аад, 516 кубометр бэлдээ һэн. Хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь дүүргэжэ шадаһан леспромхозойхид энэ жэлэй гарахатай хамта бүри ехэ даабари, уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа эхилһэн байгаа. Тэдэнэр байгша ондо түсэбһөө гадуур 9000 кубометр модо арадайнгаа ажахыда ябуулха уялга абанхай. Энэ уялгаяа заатагүй дүүргэхээр шиидэһэн леспромхозой пунктнуудай цех, мастерска участок бүхэндэ социалистическэ мүрысөөн хүсэ ехэтэйгээр дэлгэрээ.

Леспромхозой хүдэлмэришэд бултадаа мүрысөөндэ оролсожо, үүсхэл эдэбхитэйгээр ажаллаһанайнгаа ашаар үнгэрһэн табан һара соо баһал һайн үрэ дүн туйлаба. Энэ үе соо түсэбһөө гадуур 4230 кубометр модон Үдэ голой эрьедэ шэрэгдээ юм.

Үнгэрһэн жэлдэ оньһожоруулагдаһан мастерска участогуудаа бага комплексно бригаданууд болгожо, шэнэ техникээр һайса хангаһанай ашаар энэ леспромхозойхид таба һарынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Комплексно бригаданууда эмхидхэгдэһэнһээ хойшо модошодой ажалай бүтээсэ урдынхидаа орходоо һураггүй дээшэлһэн байна. Хэрбээ урдань леспромхозой хүдэлмэришэн бүхэн халаан соогоо дунда зэргээр 4 кубометр модо бэлдэдэг байһан һаа, мүнөө 6-һаа дээшэ кубометр һайн шанартай модо бэлдэнэ. Энэ леспромхозой Хандагайн пунктынхид табан һара соо эршэмтэйгээр ажаллажа, түсэбһөө гадуур 3850 кубометр модо бэлдээ. Тиигэжэ эдэ үдэрнүүдтэ бүри эдэбхи зоригтой болоһон Хандагайн пунктын модошод жэл соо түсэбһөө гадуур 4500 кубометр модо бэлдэхэ гэһэн уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ байна.

Тус пунктынхид өөһэд хоорондоо мүрысэн ажаллаха зуураа, Донбассай шахтёр Николай Мамайн үүсхэлые халан абаһан байгаа. Жэшээлхэдэ, модо шэрэдэг машинын жолоошод Г. А. Рассадин, М. П. Павленко, трактористнууд П. Андрёнов, П. Гуляев, электрохюрөөгэй мотористнууд С. Покацкий, Н. Михайлов болон бусад үнгэрһэн 5 һара соо 8—9 һарын даабари дүүргэжэ, социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараа.

А. Григорьев.

Байгалай загаһашад

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад байгша оной 1-дэхи кварталай түсэбые холо үлүүлэн дүүргэжэ, республика соогоо түрүү һуури эзэлээ һэн. Гүрэндөө түсэбһөө гадуур хэдэн арбаад центнер загаһа тушааһан энэ колхоздо БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон Совнархозой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаад, 22500 түхэриг шан үгтэһэн юм. Карл марксынхид энэ шанһаа гадна, гүрэндэ түсэбһөө гадуур загаһа тушааһанайнгаа түлөө 44349 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа. Тэдэнэр 1-дэхи кварталда абаһан Улаан тугаа алдахагүйн тула хоёрдохи квартал соошье эршэмтэйгээр ажаллажа, түсэбһөө гадуур 255 центнер загаһа гүрэндөө тушаагаа.

Энэ колхоздо загаһа барилгын 18 бригада эмхидхэгдээд, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөөн хүсэ ехэтэйгээр дэлгэрэнхэй. Загаһашад өөһэд хоорондоо мүрысэн ажаллахадаа түрүү дүршэлөө халан абалсадаг, мүн бэе бэедээ туһалалсажа байдаг юм. Тиигэжэ 5 һарын мүрысөөнэй дүнгэй ёһоор Александр Романовай, Иннокентий Данеевэй, Иннокентий Мосоровой бригаданууд түрүүлжэ гараа.

С. Шапхаев.

РЕДАКЦИДА ерэһэн бэшэгүүд

Культурын гуламтанууд хэзээ хүдэлхэ юм?

Зунай дулаахан үдэшын боро хараан... Үдэртөө шангаар ажаллаһан залуушуул Булам нютагай гудамжада сугларба. Тэдэнэр удаан хөөрэлдэһэнэй һүүлээр гэр гэртээ бусаха баатай болоно. Агаараар арюухан тунгалаг энэ үдэшэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой залуу малшад, механизаторнууд сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргагүй байшоо.

Ямар шалтагаанһаа тэдэнэр культурнаар амарха аргагүйдэбэб?

Колхозой клуб саг үргэлжэ хаалтатай байна. Кинокартина хаа яа харуулагдана, лекци, хөөрэлдөөн үнгэргэгдэнэгүй шахуу. Юуб гэхэдэ, нёдондонһоо хойшо клубые даагша 5 дахин һэлгэгдээ. Мүн библиотекэ муугаар ажаллана. Тэрэнние даагша Бальчинова библиотекэеэ нээжэ, колхознигуудта дуратай номыень хубаажа үгэхэ гэжэ оролдодоггүй, харин гэртээл һуужа байдаг.

Культбазанууд соо хүнэй наадахаар, һонирхохоор юумэнүүд үгы. Фермэ, гүүртэнүүдэй малшад газетэ, журналнуудые хэдэн хоногоор абадаггүй юм.

Колхоз соо волейбол, футбол, сеткэ олдохогүй. Спортивна хэрэгсэл абаха тухай колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хандахада, залуушуулай дурадхал дуулахашье дурагүй байдаг.

Хориин аймагай Культурын байшангай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө гаража, колхозой клубуудта туһалха, дүй дүршэлөө абалсаха гэхэ мэтын эмхидхэлэй хүдэлмэри хэдэггүй юм.

К. Жалсараев.

Эмхи гуримгүй столово

Баргажанай аймагай Гусиха гэжэ модо бэлэдхэлэй участогай дэргэдэ муу бэшэ столово бии. Участогай олонхи хүдэлмэришэд, илангаяа залуушуул энэ столоводо хооллодог юм.

Леспромхозой ОРС-ын начальник нүхэр Белин модошодые эдеэ хоолоор таһалгаряагүй хангаха гэжэ оролдоногүй. 18 хоногой туршада тус столово хаалтатай байгаа. Ушарынь, столовые даагшаар хүн томилогдоогүй байшоо. ОРС-ын хүтэлбэрилэгшэд бэлэдхэлтэй, найдабаритай хүниие энэ тушаалда томилхо тушаа хэмжээ абанагүй.

Июниин 12-то арай гэжэ столово нээгдэбэ. Тэрээнэй нээгдэхые үнинэй хүлеэжэ байһан модошодой эрилтэ хангагдаагүй зандаа. Эндэ кондитерска, ундаа хараха зүйлнүүд үгы байһаар.

Гадна, столово соо эмхи гуримгүй, ариг сэбэр сахигданагүй, хүдэлмэрилэгшэдынь халаадгүйгөөр ажаллана. Столоводо мүнөө хүрэтэр шорой тооһо арилгаха хүн үгы.

Столовые эмхи гуримтай болгохо, модошодые элдэб янзын эдеэ хоолоор хангаха, болбосон болгохо гэжэ хүдэлмэрилэгшэд зүб эрилтэ табина.

М. Гроссман.

Кукуруза һайнаар харууһалха

Кударын аймагай колхозуудта кукуруза ургуулха комплексно 18 агрегат эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр дааһан участогуудайнгаа гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ кукурузын ногоон набша өшэ ургуулха уялга абанхай.

Даaһан газарайнгаа гектар бүриһөө 200 центнерһээ бага бэшэ

Һаяхан Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоздо кукуруза ургуулагшадай аймагай научно-үйлэдбэриин конференци болоо. «Кукуруза ямар аша туһатайб» гэһэн асуудалаар КПСС-эй Кударын айкомой секретарь нүхэр Г. М. Мансуровский элидхэл хэбэ.

— Колхозуудаймнай кукурузын үндэр баян ургаса хуряажа шадаха байһыень урда жэлнүүдэй дүй дүршэл элеэр гэршэлнэ,—гэжэ нүхэр Мансуровский хэлэбэ. —Шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэһэнэй ашаар аймагай колхозууд һү һаалгаяа нилээд дээшэлүүлээ. Үнгэрһэн жэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үнеэн бүридэ 10 тонно шэмэтэ тэжээл бэлэдхэһэн юм. Тус колхоз нёдондонойхитой сасуулхада 5 һарын туршада үнеэн бүриһөө 200 литр һү ехээр һаагаа. КПСС-эй обкомой, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэрие бэелүүлэн, колхозуудта кукуруза ургуулха комплексно агрегадууд эмхидхэгдэнхэй. Агрегадта ажаллагшадай үмэнэ харюусалгатай зорилго табигдана.

Аймагай эрхэ байдалда кукурузын газарые ямар аргаар элдүүрилхэ тухай аймгүйсэдкомой дэргэдэхи хүдөө ажахын инспекциин главна агроном нүхэр Соболева хөөрэбэ:

— Энэ жэлдэ аймагай колхозууд 2000 гектар газарта тэжээлэй үнэтэ ургамал—кукуруза таряа. Олонхи колхозууд үргэн зуруудтайгаар тарилга хэһэн байна. Квадратно-гнездовой аргаар оройдоол 318 гектар таригдаа. Энэмнай тон бага. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр кукуруза хабар хахалһан пар дээрэ таригдаһан байгаа. Оролдолго хэшээл гаргаһан комплексно агрегадуудай участогууд дээрэ кукуруза һайнаар ургана. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэр С. Цыденовэй агрегадай газар дээрэ кукурузын эшэ жэгдээр гаранхай. Гэбэшье, агрономуудай хиналта багаар хэһэн дээрэһээ зарим участогуудта нарин зуруудтайгаар таригдаа. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхоздо (агрономынь нүхэр Семёнов) зурууд хоорондоо оройдоол 30 сантиметр зайтайгаар таригдашоо. Иимэ аргаар тарилга хэгдэһэн участогуудые элдүүрилхын аргагүй болоно. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз бүхы газараа зурууд хоорондонь 35 сантиметр зайтайгаар таринхай. Иигэжэ тарилга хэхэдэ ямар ургаса абтаха гээшэб. Газарай хүрьһэндэ бии болоһон халиһые үгы хэхын, хүрьһэндэ агаарай орохын тулада эшэ намаагай бултайхаһаа урид, бултайжа байха үедэ борнойлхо шухала. Гэбэшье, «Путь Октября», Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозууд иимэ элдүүрилгэ хээгүй. Газарай хүрьһэ зөөлэрүүлхэдээ шэнгэрүүлһэн наг шэбхээр нэмэлтэ тэжээл оруулха хэрэгтэй байгаа.

Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоздо кукуруза ургуулгын дүршэл тухай инспектор-эмхидхэгшэ нүхэр Пепеляев хөөрэнэ. Тэрэнэй агрегадай гэшүүд гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ ногоон набша эшэ абахын түлөө оролдожо байна.

— Манай колхоздо гурбан комплексно агрегат эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр ехэ уялгануудые абаа. Теэд колхозой правлениин гэмээр зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, правлениин зүбшөөлөөр комплексно бригаданууда бригадирнууд тракторнуудаа ондоо ажалда хэрэглэнэ. Хэрбээ саашадаа иигэжэ хандаа һаа, хараалһан хэмжээ-ябуулганууднай миил саарһан дээрэ үлэхэнь гээшэ,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой инспектор-эмхидхэгшэ нүхэр Тархаев мэдүүлбэ.—Кукурузын үндэр баян ургаса хуряахын тулада комплексно агрегадай гэшүүдые урмашуулха гээшэ ехэ удхашанартай. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организаци комплексно агрегадта ябагшадай нэмэлтэ түлбэри тухай хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байна. Комплексно агрегадай гэшүүдэй уһалагдадаггүй газарай гектар бүриһөө 150—200 центнер ногоон набша эшэ абаа һаань, ажалта үдэр бүхэндэнь 2 түхэриг, гектар бүриһөө 200—300 центнер абаа һаань, 3 түхэриг, 300 центнерһээ дээшэ һаань, ажалта үдэр бүхэндэнь 5 түхэриг нэмэлтэ түлбэри түлэгдэхэ. Тэрэшэлэн тарилгын хойноһоо харууһалһанай түлөө нэмэлтэ түлбэри үгтэхөөр хараалагданхай. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ түрүүшынхеэ һайн шанартайгаар хээ һаа, гектар бүриин 5 түхэриг, хоёрдохёо—гектар бүриин 7 түхэриг нэмэлтэ түлбэри түлэгдэхэ юм. Уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө 200-һаа 300 центнер хүрэтэр ургаса хуряагаа һаа, 3 түхэриг, 300-һаа дээшэ һаань, ажалта үдэр бүхэндэ 5 түхэриг түлэгдэхэ. Ургамалай ургажа байха үедэ утэгжүүлгэ хэжэ байгаад, газараа һайнаар уһалжа, гектар бүриһөө 300 центнер кукурузын ногоон набша эшэ абаа һаа, уһалагшадай звеногой гэшүүдтэ га бүриин 20 түхэриг түлэгдэхэ. Нэмэлтэ түлбэри мүн ургаса хуряалга, силос даралгада ябагшадта үгтэхэ.

Социалистическэ мүрысөөндэ илаһан комплексно агрегадта колхозой правлениин, партийна организациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдажа байха. Гектар бүриһөө 200-һаа 300 центнер хүрэтэр кукурузын эшэ набша абаһан агрегадта 300 түхэриг, 300-һаа дээшэ ургаса абахада—600 түхэриг нэмэлтэ түлбэри түлэгдэхэ.

Даaһан газарайнгаа гектар бүриһөө 200 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаад, силос дараха түсэбөө дүүргэбэл, комплексно бригадын бригадирта 600 түхэриг, тэрэнэй орлогшодо 400 түхэриг нэмэлтэ түлбэри үгтэхөөр хараалагдаа. Гектар бүриһөө 300 центнер ургаса абтаа һаань, бригадир болон тэрэнэй орлогшо 2 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаха. Га бүриһөө 250 центнер ногоон эшэ намаа абтаа һаань, нэмэлтэ түлбэридэ үгтэһэн мүнгэнэй 10 процентнь инспектор-эмхидхэгшэ, агрономуудта түлэгдэхэ.

— Кукурузын үндэр ургаса өөрөө абтахагүй, тэрэнние ажалаараа туйлаха хэрэгтэй. Тэнгэридэ найдаха ёһогүйбди, — гэжэ Кировэй нэрэмжэтэ колхозой кукуруза ургуулха комплексно агрегадай начальник нүхэр И. Н. Дамиилов тэмдэглээ.—Бидэ участок дээрээ зурууд хоорондын түрүүшын элдүүрилгэ хэжэ дүүргээд, ургамалай ургажа байха үедэ шэнгэрүүлэгдэһэн утэгжүүлгээр уһалха гэжэ байнабди. Тиигэжэ уһалхын тула полиин захада нүхэн малтагдаа. Тэрэ нүхэн соо наг шэбхэ уһанда шэнгэрүүлэгдэжэ, 2—3 үдэрэй туршада байлгагдаад, уһалалгада хэрэглэгдэхэ юм. Гектар бүридэ 6—7 тонно шэнгэрүүлэгдэһэн наг шэбхэ оруулагдаха.

Конференци дээрэ «Путь к коммунизму» колхозой түрүүлэгшэ С. В. Кривогорницын, тус колхозой комплексно бригадын бригадир И. Игумнов, Улан-Удын зооветинститудай багша нүхэр Клеев, ВЛКСМ-эй Кударын айкомой секретарь Г. Цыбиков, КПСС-эй Кударын айкомой секретарь Н. В. Федоров болон бусад үгэ хэлээ.

Ерэхэ жэлдэ кукурузын тарилга хэхэ пар комплексно агрегадуудта даалгаха гэжэ мүн лэ колхозуудта дурадхагдаһан байна.

Д. Болхоев, манай корр.

Мандаг лэ залуу наһан!

Ѓүнөөдэр советскэ залуушуулай һайндэр

* * *

Зол жаргалта үетэн

Үргэн уужам Эхэ оронойнмай зол жаргалта, согтой солбон хүбүүд, басагад советскэ залуушуулай һайндэрые энэ үдэр түрүүшынхеэ тэмдэглэжэ байна. Парти, правительство советскэ залуушуулай һайндэрые жэл бүри тэмдэглэхэ тухай шиидхэбэри гаргахадаа, ургажа ябаа залуу үетэндэ угаа ехэ анхарал хандуулдаг байһанаа үшөө дахин харуулаа гэжэ манай ороной хүбүүд, басагад сэгнэнэ.

Гайхамшагта хэрэгээрээ бүхы дэлхэйдэ суурхажа байһан советскэ залуушуул эдир наһанайнгаа һайндэртэ эртээнһээ бэлдээд, ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтажа байна. Манай республикын хүбүүд, басагад советскэ залуушуулай үдэрэй, ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, эдир залуу наһанайнгаа һайндэр хүрэтэр ажалдаа эрхим амжалта туйлаа. Галуута-Нуурай 7/8 шахтада нүүрһые нээмэл аргаар, газар дээрэһээнь малтадаг экскаваторщигуудай комсомолшууд-залуушуулай бригада (бригадирынь Петр Балалаешников) даалгабаряа саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэжэ, гүрэнэй ехэ зөөри арьбална. Комсомолшууд-залуушуулай паровозой машинист Петр Зайцев паровозойнгоо гүйсые улам хурдадхаһанай, түлишэ, түрхихэ зүйлнүүдые ехээр алмаһанай ашаар энэ жэлэй таба һарын турша соо 40 мянга гаран түхэригэй мүнгэн зөөри алмаа. Мяха-консервын комбинадай залуу хүдэлмэришэд, технигүүд уралан нарижуулгын 17 дурадхал үйлэдбэридөө хэрэглэжэ, 126 мянган түхэригэй мүнгэн зөөри алмаа. Республикымнай комсомолшууд, залуушуулай хүсөөр 2 мянга 500 гаран тонно түмэрэй хаядаһан суглуулагдажа, «комсомолой чеесэдэ» 8 миллион түхэриг оруулагдаа.

Залуу малшад хоорондоо улам эдэбхитэйгээр мүрысэнэ. Эдир залуугайнгаа һайндэр хүрэтэр ажалдаа шадаал һаа ехэ амжалта туйлаха зорилгоор фермэнүүд, отаранууд болон гүүртэнүүдтэхи комсомолшууд-залуушуулай 300 бригада хоорондоо мүрысэнэ. Курумканай аймагай залуушуул эрхим ажалаараа хонишодой дундаһаа онсо шалгараа. Аймагтахи комсомолшууд-залуушуулай 48 отарынхид мүнөө үедэ 100 эхэ хонин бүриһөө 86 хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байнхай. Николай Галдановай даадаг комсомолшууд-залуушуулай отара (Калининай нэрэмжэтэ колхоз) 100 эхэ хонин бүриһөө 108 хурьга абаад, нэгыеншье үхүүлэнгүй түлжүүлжэ байна.

Аймагай залуу хонишодой олонхинь хонидоо һайнаар харууһалха хэмжээ-ябуулгануудые жэлэй дүүрэтэр хараалаад, тэдэнээ бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ үргэлжэлһөөр. Фермэнүүдэй залуушуул өөһэдынгөө хүсөөр тэжээл бэлдэхэ зорилгоор эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Һүнэй-товарна фермэнүүдтэхи залуушуулай бригадануудай дундаһаа Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой фермынхид түрүүлжэ ябана. Энэ фермынхид 5 һарын турша соо һаамхай үнеэн бүриһөө 1125,4 литр һү һаагаа. Республикын залуу һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ энэ фермын һаалишан Евдокия Казазаева түрүүлжэ ябана. Залуу һаалишан үнеэн бүриһөө 1545,7 литр һү һаагаад байна.

Ниитынгээ малые түргөөр хүгжөөхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ зорилгоор хүдөө нютагуудтахи комсомолой организацинууд кукуруза тариха комсомол-залуушуулай 96 звено эмхидхээ. Тэдэ звенонууд гектар бүриһөө 300 гаран центнер кукурузын ногоон эшэ набшаһа хуряаха уялга абанхай. Бичурын колхозуудтахи комсомолшууд-залуушуул хүдөө ажахыһаа абтадаг продукциин үнэ сэнгые химдаруулхын түлөө тэмсэхэ гэһэн үнэтэ үүсхэл гаргаба.

Республикын бусадшье аймагуудай комсомолшууд, залуушуул өөһэдынгөө һайндэрэй хүндэлэлдэ эршэ зоригтойгоор ажаллажа байна. Мүнөө үедэ хото, хүдөөгөөр шэнэ клубууд, улаан булангууд, гэр байранууд, спортивна барилганууд бодхоогдоно. Город, тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, таримал мододы олоор һуулгаха талаар ехэ ажал хэгдээ. ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн нэрэмжэтэ сэсэрлиг паркнууд олоор байгуулагдаа. Гусиноозерскдо 9 мянга шахуу, Заиграйн аймагта—18 мянга, Улан-Удэдэ—80 мянган модод, бургааһан һуулгагдаба.

Советскэ залуушуулай һайндэрэй анха түрүүшынхеэ тэмдэглэгдэхэеэ байһые хараадаа абажа, комсомолой организацинууд һайн һайхан үүсхэл гаргаа. Комсомолой эдэбхитэд залуушуулай һайндэрые хүхюун сэнгэлигээр үнгэргэхын тула бага бэшэ ажал хэһэн байна. Заиграйн комсомолшууд мүнөөдэр, июнин 29-дэ фестиваль үнгэргэхэнь. «Коммунистическэ ёһоор ажаһууха, ажаллаха, һураха» гэһэн уряа доро фестиваляа үнгэргэхэ байна. Ново-Селенгинск тосхондо һорёо наадан боложо, тэрээндэ хатаршад, дуушад, хүгжэмшэд хабаадаха юм.

Олохон аймагуудта спортивна һорёон эмхидхэгдэжэ, тэрээндэ солбон шамбай барилдаашад, ном годлёор харбаашад, морёор урилдаашад хабаадаха байна.

Улан-Удэ хотын комсомолшууд, залуушуул һайндэртөө мүн лэ һайнаар бэлдээ.

Залуушуулай һайндэртэ зорюулагдаһан баярай вечер үсэгэлдэр үдэшэлэн городой сэсэрлигтэхи «Ногоон театрта» болоо. Тэндэ дуу, хүгжэмэй ирагуу һайхан аялга, залуушуулай наада зугаа орой болотор замхаагүй. Сэлэнгэ мүрэнэй баруун эрьедэ мүнөөдэр ехэ наадан зугаа болохонь. Тэндэ бэрхэ физкультурнигууд, дуушад, хатаршад олооропо хабаадалсаха байна.

Мүнөө саг үедэ коммунизм байгуулжа байгаа зол жаргалта хүбүүд, басагаднай түрүүшынхеэ тэмдэглэгдэжэ байгаа эдир залуугай һайндэрые хүхюун сэнгэлигээр найрлаг лэ гэжэ манай ороной ажалшан бүхэн хүсэнэ.

Г. Ячменева, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь.

Өгөрхол

Сэнгэлиг ... залуу наһамнай,
Сэлмэг д... тэнгэри дээрэмнай,
Сэбэр ар... лэ харгы замнай,
Сэдьхэл...мнай орьёлнол һайхан
дуумнай!
Ажалд... һургуулидаа амжалта
туйланалди,
Аба с...ноо алдаршуулан
ябаналди!

Ш. Нимбуев.

Ажабайдалайнгаа арюун замда мордохонь

Советскэ Конституциин а... таһ наран доро урган хүмүүжэһэн манай ороной залуушуул ажаллаха, һураха, амарха эрхэеэ бүрин эдлэнэ.

Энэ жэл оронойннай дунда, дээдэ һургуулинуудые ... миллион хүбүүд, басагад дүүргээд, фабрика, заводуудта, колхоз, совхозуудта ажаллахаяа даляа хүсэһэн дальбараанууд мэтээр зүг бүхэн тээшээ тарахань.

Манай республикын дунда, дээдэ һургуулинуудые энэ жэлдэ мүн лэ олон хүн дүүргэжэ байна.

Ветеринарна врачуудые бэлэдхэн гаргалгада зорюулагдаһан баярай заседани үсэгэлдэр, июнин 28-да болоо. Энэ жэлдэ хамта дээрээ 49 хүбүүд, басагад ветеринарай дээдэ мэргэжэлтэй боложо гарахань. Залуу мэргэжэлтэд институтда һураха, гүрэнэй шалгалта бариха үедөө шудалһан эрдэмээ ажал хүдэлмэридөө һайнаар хэрэглэжэ шадаха байһанаа гэршэлэн харуулаа. Бүхы курснуудта «4», «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һураад, гүрэнэй шалгалта эрхим һайнаар бариһан И. Генералов, Г. Глотова, Я. Петряков, В. Прокопчук гэгшэдтэ онсо шалгарһанай дипломууд барюулагдаа.

В. Тарнуев, Ц. Гомбоев, П. Булгутов, Г. Глотов, И. Шадрин, В. Фомин институдаа мүн лэ һайнаар дүүргэжэ гараа. Ветеринарай дээдэ мэргэжэлтэй боложо гарагшадай хахадһаа олонхинь институтда орохынгоо урда тээ хүдөө ажахыда хоёр жэлһээ дээшэ хүдэлһэн байгаа. Институт дүүргэгшэд республикын зүг бүхэндэ ошожо, колхоз, совхозуудта хүдэлхэнь.

К. Васильев,
зооветинститудай ветеринарна факультедэй декан.

Манай зорилго

Хүдөө ажахые хурдан түргэноор хүгжөөхэ тухай парти, правительствын шиидхэбэринүүдые оронойнгоо бүхы ажалшадтал адли ехээр һайшаан дэмжээд, колхозойнгоо мал ажалые хүгжөөлсэхын түлөө бүхы шадалаараа ажалланаб.

Комсомолой гэшүүн бүхэн коммунистическэ байгуулалтын түрүү зэргэдэ ябаха зэргэтэй гэһэн партиин заабарине хараадаа абажа, 8 жэлэй саада тээ һаалишан болоод, колхозойнгоо һаамхай үнеэдэй фермэдэ ошоо һэм. Үнгэрһэн жэлдэ нютагай үүлтэрэй һаамхай үнеэн бүриһөө 1691 литр һү һаагааб. Ажахын жэлэй гарахын урда тээ намда даалгагдаһан нютагай үүлтэрэй һаамхай үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха уялга абаһан аад, Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхозой һаалишадай хандалгатай танилсаһанайнгаа һүүлээр үнеэн бүриһөө 2200 литр һү һааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа һэм. Тэрэ уялгаяа бэелүүлхын түлөө бүхы шадалаараа ажаллажа байнаб. Нёдондо жэлдэ бидэнэр тугалнуудаа эхэһээнь таһалжа түлжүүлээбди. Энэ түрүү аргые манай фермын һаалишад ехээр һайшаана.

Үнеэдтээ шэмэтэ тэжээл ехээр эдюулдэг болоһонһоомнай хойшо һүнхинь харaа байса дээшэлээ. Комсомолшууд,залуушуулһаа бүридэһэн манай фермэ үнгэрэгшэ жэлдэ хоёр нүхэндэ кукурузын силос, дүрбэн нүхэндэ зелёнкын силос дараһан юм. Үнеэдтээ силос үгэхынгөө хажуугаар, һолоомо ууралтуулжа эдюулнэбди.

Хорнин аймагай комсомолшууд-залуушуулай фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ манай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой фермынхид түрүүлээд, аймгүйсэдкомой, партиин айкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн юм. Манай һаалишад энэ тугаа 8 һарын туршада алдангүй барижа байна.

Намда даалгагдаһан 12 үнеэдһээ энэ жэлдэ абаһан тугалнуудаа бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байнаб. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэдээ үдэр һүнигүй адуулжа, сүүдхэ бүри үнеэн бүриһөө 8 килограммһаа доошо бэшэ һү һаахын түлөө бүхы фермээрээ тэмсэжэ байнабди.

Хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөлсэхын, мал ажалһаа ашаг шэмэ ехээр абахын зорилгоор бүхы хүсэеэ элсүүлхэбди.

Т. Иванова,
комсомолшууд-залуушуулай фермын һаалишан.

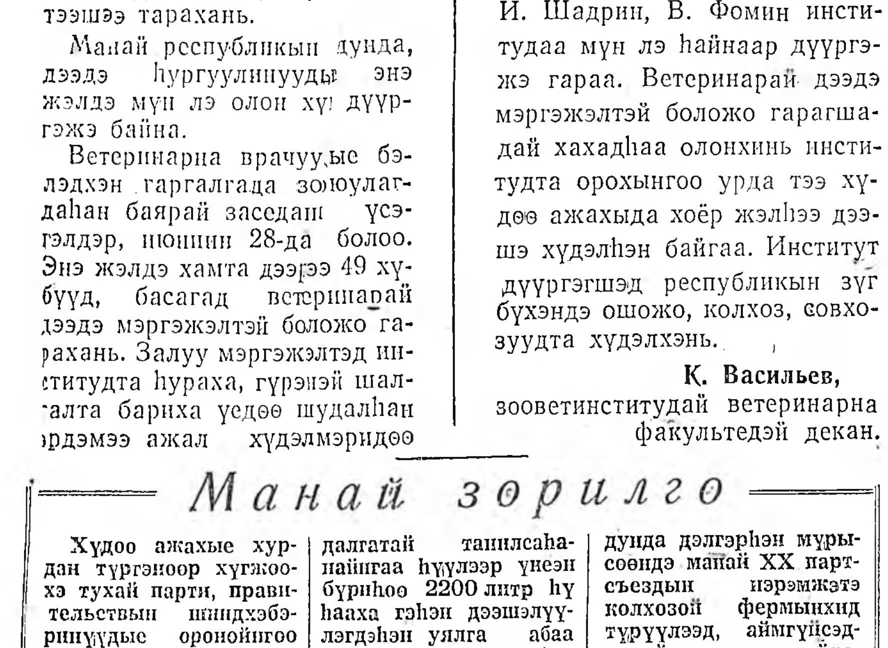

Зураг дээрэ: Улан-Удын залуушуул сүлөөтэй сагтаа Дэдэ-Березовкодо гараад амаржа байна.
Ф. Сорониной фото.

Солбон АНГАБАЕВ.

ЗАЛУУ НАҺАН

Залуу наһан — холые зориһон,
Замууд гээшэл — залуу наһан!
Залуу наһан — золтой үеын
Оюун бэлигэй омог гээшэл!

Хүл хүнгэн, хүсэн түгэлдэр
Хэн ходо түрүүлэн ябанаб.
Сээл ехэ далай мүнөөдэр
Сээжээ дэлин хэн тамарнаб?

Сагтаяа, жэлтээе сасуу байһан —
Согтой золтой залуу наһан
Дэлхэй дээрээ ходол һайхан
Дэлюун дэлхэйн далинь гээшэл!

Залуу наһан — залуу наһан
Халуун зүрхэн—халуун наран!
Арюун замаар алхалжа ябаһан
Аяар холо руу шэртэһэн зон лэ.

Мүнхэ дэлхэйн мүшэн мэтээр
Мүнөө гэрэлтэн бадаржа байхадаа,
Энхэ тайбанай эзэн шэнгеэр,
Эндэ мүнөө дуулан байнаш.

Залуу наһан — залуу наһан
Зоной найдал — зугаа наадан
Хамагые илаһан хатуу зориг
Холые абаһан газарай бэлиг!

ЭХЭ ОРОНОО ҺАЛБАРУУЛАН БАДАРААГТЫ

Хабарай урин дулаан сагта набша намаагаа дэлгээһэн үнгэ бүриин мододтол адляар һалбаран бадаржа байгаа Совет оронойнмай зол жаргалта хүбүүд, басагад эдир залуу наһанайнгаа һайндэрые мүнөөдэр хаа хаанагүй хүхюун сэнгэлигээр тэмдэглэжэ байна.

Мүнөө үеын залуушуул аха нүхэдтөө, үбгэ эсэгэнэртээ орходоо тад ондоо саг үедэ ажаһууна. Совет засагай һаяхан тогтоод байһан үедэ манай ороной залуушуулай туйлай хүшэр хүндэ эрхэ байдалда ажалладаг байһаниинь эжэлүүдгүй һанаанда ороно. Эгээл тиихэдэ Эхэ оронойнмай газар дайдада граждан дайнай гал дүлэн сорьёлжо байгаа. Харин гүрэнүүдэй капиталистнууд залуу Совет республикын дэлхэй дээрэ анха түрүүшынхеэ тогтоһондо хороо бусалан манай гүрэндэ дайлан ороһон юм. Тэдэнэртэ дотоорой дайсад, сагаангвардиинхид, нюдарган баяшуул али болохоор туһалаа бэлэй.

Түүхэй эдэй түлишын үгы дээрэһээ фабрика, заводуудай хүдэлхэеэ болёод, үбшэн тахалһаа, үлэн хооһонһоо боложо олон түмэн ажалшадай ядаржа, зобожо байһан тэрэ үедэ Совет ороной залуу үетэн гартаа буу барижа, ами наһаяа хайрлангүй залуу республикаяа хамгаалалсажа ороо һэн.

Манай республикадахи тэрэ үеын залуушуул Совет засагаа хамгаалгада мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, оронойнгоо баруун районуудта үлэн хооһоор зобожо байһан хүн зондо олон мянган тонно эдеэ хоол, хэдэн зуу мянган түхэриг мүнгэн зөөри эльгээһэн юм. Улаан-арминхидай бүлэнэртэ туһалхын, залуушуулые предприятинуудай ажалда оруулхын зорилгоор комсомолшууд тэрэ үедэ ехэ ажал хэһэн байгаа.

Хүдөө нютагуудтахи үмсын ажалтай үгытэйшүүлые нэгэдүүлхэ үедэ, табан жэлнүүдэй туршада республикын томо томо предприятинуудые бүтээлгэдэ залуу комсомолшууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һэн.

Эхэ оронойнгоо саашадаа һалбаран бадархын тула эршэ хүсэеэ гамнангүйгөөр ажаллахыетнай, эрдэм ном шудалхыетнай, солбон бушуу, эрэлхэг зоригтой хүнүүд болохыетнай мүнөө үеын залуу хүбүүд, басагад таанадта урдын комсомолшуудай үмэнэһөө юрөөнэб.

Н. Левский, залуудаа эдэбхитэй комсомол ябагша.

Булад хүлэг жолоодогшод

Огторгой хүхэ сагаан үүлээр бүрхөөгдэнхэй, бороо нэгэ хоёроор дуһалжа байба. Паровозой залуу машинист-механик Юрий Петров гэрһээ гаража, тэнгэри өөдэ харасагаагаад, ябадалаа түргэдүүлэн, депо руугаа шэглэбэ. «Паровозоо аян замда саг соонь бэлэдхэхэ хэрэгтэй, бороотой үдэр паровозые жолоодохонь бэрхэтэйшэг байдаг» гэжэ залуу машинист һанаандаа шэбшэнэ.

Машинист Юрий багаһаа хойшо танил болоһон деподоо дүтэлхэдөө бүри үхибүүн ябаһанаа, эхэһээ тиюужа, эсэгэтээ хоюулан паровозые түрүүшынхеэ жолоодолсоһоноо һанаандаа оруулан, гансаарханаа энеэнэ хэбэртэй.

Юрий Петров паровозойнгоо дэргэдэ ерэжэ, туһалагша Суетинтэй мэндэшэлэлсээд, депогой дежурнада ошобо.

— Машинаяа замдань түргөөр бэлэдхэгты, Заудинск станци хүрэтэр хооһоор ошоод, тэндэһээ Петровск завод хүрэтэр поездые ларалтайгаар абаашахат, — гэжэ депогой дежурнаһаа захиралта абан сасуугаа, Юрий Петров паровоздоо ерэжэ, машинаяа һайса шалгаба.

Залуу машинист Юрий Петров нүхэдтэеэ хамта паровозоо уданшьгүй замдань бэлэн болгоод, Заудинск станци хүрэжэ ерэбэ. Петровск хүрэтэр абаашаха поездынь 1500 тонно шахуу шэгнүүртэй байбашье, үсөөхэн вагонуудһаа бүридэһэн байгаа.

Паровозой замда гарахынь урда тээ Петровые диспетчер селектортэ дуудаад, иигэжэ һураба:

— Горхон станци хүрэтэр поездоо байлгангүйгөөр абаашажа шадаха гүш? Тэрэ хүрэтэр поезд жолоодохонь бэрхэтэйшэг байха, тиибэшье танай поездые үдэрэй арбан хоёр час болотор Забайкальска түмэр харгынхидта заатагүй тушааха шухала. Хэрбээ замдаа уһа абангүйгөөр ябаха һаатнай, пассажирска поездын хойноһоо табихабди. Иимэ ларалтай поездые абаашажа шадаха бэзэт гэжэ танда найдажа байһандаа хэлэнэб.

— Нүхэр диспетчер, уһамнайл багашаг байна, нүхэдтэйгөө хөөрэлдэһүүб, — гэжэ Юрий харюусаад, паровоздоо гүйжэ ерэбэ.

— Уһамнай харгыдаа хүрэхэ байна, үгэеэ үгэхэдэш болохо, — гэжэ туһалагшынгаа харюусахада залуу машинист замдаа гараа һэн.

Бригадын гэшүүд харгыдаа уһа ууралайнгаа гарашые наринаар шалган, поездоо саг болзор соонь абаашажа, харюусалгата даалгабаряа хүндэтэйгөөр дүүргэһэн юм.

3544 номерой паровозые жолоододог комсомолшууд-залуушуулай коллектив иимэ ларалтай сагта, хүшэр хүндэ замаар поезднуудые нэгэнтэ бэшэ жолоодоһон байна.

Энэ паровозой залуу жолоодогшод Улан-Удын деподохи комсомолой дамжуулгын значогые һүүлшын хоёр жэлэй турша соо оло дахин гартаа оруулаа. Энэ коллектив 1958 оной 5 һарын туршада значогые 4 дахин абаад, һүүлшын гурба һарын туршада гарһаа алдаагүй байһаар.

Депогой залуу машинистнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ 3544 номерой паровозой коллектив бусадһаа түрүүлээд, советскэ залуушуулай һайндэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтажа байна.

Сүүдхэдөө дунда зэргээр 500 шахуу километр гүйлгэдэг боложо, паровозойнгоо эрьесые 5 часаар түргэдхэбэ. Байгша оной 5 һарын турша соо 110 тонно түлишэ арьбалһан, һүүлшын хоёр һарада хүндэ ашаанай поезднуудаар түсэбһөө гадуур 1500 тонно ашаа шэрэһэн байна. Энэ паровозойхид харгыдаа уһа абангүйгөөр оло дахин гүйлгөө.

3544 номерой паровоз жолоододог комсомолшууд һаяхан 3989 номерой паровоз тушаажа абаба. Залуу машинист Юрий Петровой даадаг бригадынхид ондоо паровозоор түрүүшынгээ замда гарахадаа, харгыдаа уһа абангүй, поездоо саг соонь жолоодон асараа. Ахалагша машинист Юрий Петровтой суггаа ажалладаг машинистнууд Владимир Орлов, Ефим Разуваев, машинистнуудай туһалагшанар Михаил Суетин, Анатолий Каптигулов, Алексей Федосеев, кочегарнууд Геннадий Третьяков, Анатолий Гиливанов гэгшэд шэн габьяата ажалаараа депогой хүдэлмэришэдэй дунда суутай болонхой.

Булад хүлэг жолоододог эдэ залуушуул эдир наһанайнгаа һайндэрые иигэжэ амжалтатай һайнаар угтажа байна.

И. ВОРОБЬЕВ.

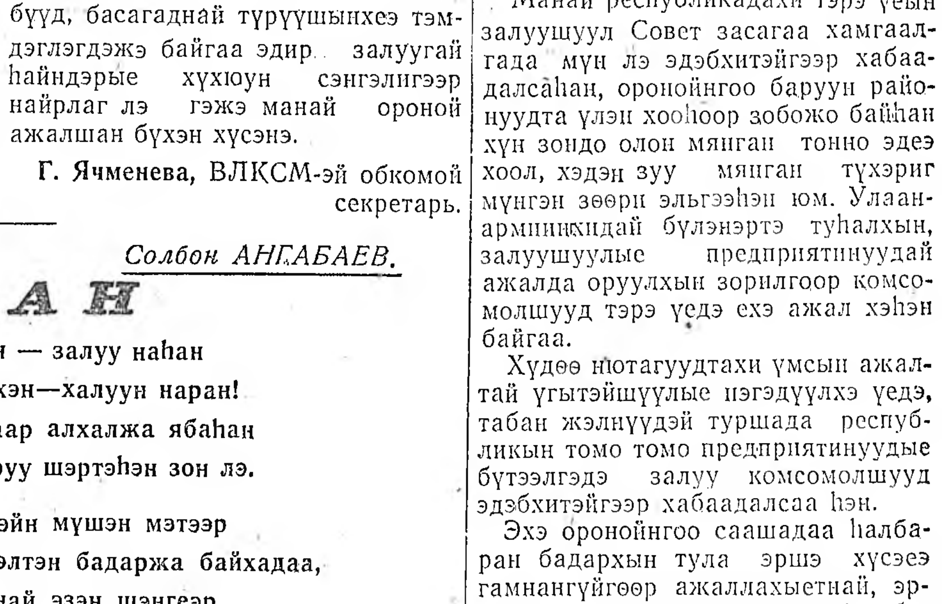

Зураг дээрэ: машинист Юрий Петров өөрынгөө туһалагша Михаил Суетинтэй паровозоо шалгажа байна.
Е. Ринчиновагай фото.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Арадай дуунай аялга багатай оперо

Һаяхан Бурят-Монголой оперо, баледэй Ленинэй орденто театр Г. Цыдынжаповай либреттээр композитор Л. Книпперэй бэшэһэн «Байгал дээрэ» гэһэн оперо ород хэлэн дээрэ табяа.

Энэ оперо революциин урда тээ ород, бурят арадуудай хоорондохи хани барисаае, бурядуудай дунда түрүү ород хүбүүдэй революционно үзэл сурталые нэбтэрүүлдэг, дарлагша ангитаяа тэмсэхэдэнь туһаламжа үзүүлдэг байһые харуулна. Хэдэхэн жэлэй саана энэл театрын сценэ дээрэ, энэл оперо табигдаһан аад, хүгжэмэйнгөөшье, удхынгаашье талаар ехэ олон дутагдалтай байхадань, авторнуудта заһахыень бусаагдаһан байгаа. В. И. Ленин тухай Иван Васильевичын хөөрэжэ байһые харуулһан шэнэ картина нэмэгдэжэ бэшэгдэһэн байна. Сценэ дээрэ болождо байһан үйлэ, хубилалтанууд 1905 ондо болоһон ушарнуудые үнэншэмөөр зураглана. Зүгөөр оперо хүгжэмэйнгөө талаар халта мүлтэ һайжараа гэжэ тэмдэглэбэшье, композитор Л. Книппер арадай аялгануудые тааралдалгүйгөөр, ойлгосо муутайгаар бэшэһэниинь тэрэ зандаа үлэшөө гэжэ һанамаар. Зүгөөр Байгал далайгаа, хүбшэ тайгаяа һанан домогложо Андрейн дуулаһан дуун, Андрей, Иван Васильевич, Янжима гурбанай дуунууд яһала боломоор бэшэгдээ. Тииһээ тиитэрээ Янжимын дуун бүхы оперо соо эгээл һайнниинь хэбэртэй. Оперын тон гол геройнь хорин жэлдэ бурят нютагта ажаһууһан Андрей болоно. Андрей түнзэгы, даамай бодолтой бүхы ами наһаяа, хүсэ шадалаа арад зоной түлөө үгэһэн хүн гэжэ композиторай тодоор харуулжа шадаһаниинь арсалтагүй. Хаанта засагай хатуу хуулишье, сүлэлтэ хаалгашье Андрейн баатарлиг зоригые мүхөөжэ шадахагүй байгаа. Түрмэһөө дахин тэрьелээд, өөрын түрэл нютаг болоһон бурят дайдаяа бусажа, ерээдүйн жаргалта сагай түлөө тэмсэхын тула хүдэлмэри ябуулжа ороно.

Андрейн сэбэр сэлмэг сэдьхэлтэй, түрэһэн хүбүүгээ эльгэнһээ энхэрдэг байһаниинь либреттэ соо шадамараар харуулагданхай. Энэнь дүрбэдэхи картинада арадай шуһанда шунаһан Табханайда сохюулаад, улаан шуһаар урдажа байһан хүбүүгээ хараад дуулаһан арһаань мэдэгдэнэ. Андрейн вокальна дуулалга гол түлэб ород арадай дуунай аялгада түшэглэжэ бэшэгдэнхэй. Тус ролие РСФСР-эй габьяата артист Л. Линховоин дуулахашье, наадахашье талаараа хүсэл зориг түгэлдэр революционерэй образ мартагдашагүй хурсаар зураглана. Нютагай ноён Табханайн түхэлые зураглахадаа, бурят арадые үеын үедэ дарлажа байһан хүниие дүтэрхыгөөр харуулаа гэбэшье, революциин урда тээхи баяшуулай дээрэлхы, бүдүүрхүү абари зан элишэлһэн дуунуудые хараадаа абангүй, Л. Книппер юрэнхыдөө Табханай гэжэ хүниие мүлжэдэг хүн гэжэ ойлгуулаад орхижорхино.

Байгал далайн эрьедэ амаржа байһан залуухан бурят басаган нэгэдэхи картинада үзэгдэнэ. Тэрэнь үльгэршэ Балжарай басаган Жаргал болоно. Тэрэ үедэ Байгал дээгүүр онгосоор тамаржа ябаһан залуу хүбүүнэй дуулахань холоһоо соностоно. Энэнь Андрейн хүбүүн Дабаа байба. Дабаае харамсаараа Жаргал ехээр эшэбэшье, танилсажа найр нааданда урина. Энэ уулзалга хадаа хоёр залуушуулай инаг дуранайнь эхин болоно.

Уданшьегүй оркестр шангаар нэержэ, Табханайн шэрүүн абари зан, үйлэ хэрэг харуулһан абяанууд шэхэндэ шэрүүнээр соностоно. Тииһээр байтар зарсануудаа дахуулһан Табханай гаража ерэнэ. Табханайн дуулахань миил дуугаржа байһан шэнги болошоно. Арадай дуунай аялгые дамжуулха талаар хүгжэмэйнь нилээд ехэ дутагдалтай байһаниинь эндэ элеэр тодорно.

БМАССР-эй арадай артист Б. Балдаков драматическа талаар Табханайн ролие һайнаар наадабашье, дуунай аялгын талаар хүгжэмэй дутагдалһаа шалтагаалжа, геройнгоо образ хүсэдөөр харуулнагүй. Табханай зарсануудтаяа хамта ерэжэ, газар дээрэ хэбтээд: «ши намда дуулажа үгэлши» гээд һамгандаа захирна. Һамганайнь дуулаһан дуунай аялга арадай шэнжэтэй байбашье, хэмэл дуун болохоёо забдана.

Тиигэһээр байтар Эрхүүһээ жандармын офицер ерэжэ, Андрей дахин түрмэһөө тэрьедээ гэжэ соносхоод, энэ нютагаар тэрэнэй үзэгдөө һаань, барижа тушаахаш гэжэ Табханайда захирна. Энэ үедэ Байгал дээгүүр онгосоор тамаржа ябаһан Жаргалай дуун сууряатана...

Хоёрдохи картинада—Янжима хүгшэнэйдэ Эрхүүһээ ерэһэн Иван Васильевичын нюуса байра харагдана. Тэндэ түрмэһөө тэрьедэһэн Андрей ерэжэ, Иван Васильевичтай уулзаад, Забайкали худар дахин ошожо, революционно хүдэлмэри ябуулхаяа шиидэнэ. Энэ картина соо Янжима хүгшэнэй дуун ёһотойл арадай аялгаар бэшэгдэһэн гэжэ һанамаар. Композитор Л. Книппер Андрей, Иван Васильевич, Янжима гурбанай дуунай хүгжэмэй онсо шэнжые харуулхадаа, тус тустань яһ[illegible] илгаруулжа боломоор гаргаа гээшэ.

Гурбадахи картинада Жаргал басаганай наһаа хүсэжэ хадамда гараха болоходо найр наадан наяршана. Сугларһан зон Бальжар үбгэниие үльгэр түүхэ хэлэхыень, дуу дуулахыень гуйна. Үбгэнэй дуун юрэнхыдөө арадай аялга баримталха хэбэртэйшье һаа, композитор Л. Книпперэй үльгэр туужа, элдэб жанрын дуунай баялигые гүнзэгыгөөр шэнжэлэнгүй бэшэһэн дээрэһээ дуунуудынь өөрынгөө эрилтэдэ хаанашье хүрэнэгүй.

Композитор Фроловой «Энхэ-Булат баатар» гэжэ түрүүшын оперо соо арадай аялганууд ямар шадамараар хэрэглэгдээ гээшэ һэм!

БМАССР-эй габьяата артист А. Арсаланов арад зондо хүндэтэй үльгэршэ Бальжарай ролие һайнаар наадахын түлөө нилээд ехээр оролдоо. Артист Арсаланов арадайнгаа ажал һайнаар мэдэдэг, сценэ дээрэ тэрэнээ харуулжа шададаг байбашье, хүгжэмэй аялгын хүсэд бурят болоогүй дээрэһээ үльгэршэ үбгэнэй образ тодоор гаргаха аргагүй байшоо. Найр наадан удааншье болобогүй, тэрэниие Табханай ноён зарсанартаяа ерэжэ һаатуулба. Дуулалдаанда булижа. Жаргал басагые һамган болгожо абахам гэжэ Табханайн аашалан дуулаһан дуун барга бүдүүлигээр, тогоо хюһажа байһандал, хахираар, сэдьхэлдэ хажараар дуулдана. Дуу дуулахадаа Табханайе таһа булиһан Дабаа Бальжар үбгэнэй гарһаа мүнгэн хутага абаад, Жаргалтай гэрлэхэ болоно. Залуухан хүбүүн Дабаагай дуун яһала боломоор бэшэгдэнхэй гэжэ һанамаар байбашье, арадай дуунай баялиг сооһоо оножо, оложо абтаагүй аялгануудтай. Дабаагай ролие залуу артист А. Седов наадажа, саашадаа театрын эрхим дуушадай нэгэн боложо шадаха байһанаа харуулаа. Найр дээрэ байһан хүн зоной һанал сэдьхэл политическэ хэрэгээр сүлэгдэһэн хүнэй хүбүүн Дабаада хандана.

Дабаада дуугаар булигдаад Табханай улад зоной урда «шабарта шаагдаһандаа» хороо бусалаад, занаһаар, зарсануудаа дахуулаад арилшана.

Дүрбэдэхи картинада хүхэ хүбшэ сооуур бурят ангуушадтай хамта Андрей хүбүүгээ бэдэржэ ябана. Тиигэхэ зуураа ангуушадтаа «шуһата воскресени» тухай хөөрэнэ. Табханайн ой соо ябахые мэдэхэдээ, Андрей нүхэдтэеэ холодон ошоно. Удаадань Табханайгаа бэдэржэ ябаһан Субад харагдана. Ошомсоорнь Табханай зарсануудаа дахуулан, Дабаае алахаяа бэдэрнэ.

Оперын табадахи картина драматическа талаараа зохёолой эгээл дээдэ шата—кульминаци болоно. Тэндэ хатар наадан нарьяна, арад зон хүхилдэнэ, дуулалдана; тиигээшье һаань, Жаргал басаганай зүрхэн муу юумэ мэдэһэн, зүгнэһэн юумэдэл уйдхараар сохилно. Бүхы хоорой нэрьеэн соогуур Жаргалай «байгты, байгты» гэжэ һугшарха дуулдаба. Тиихэдэнь найр наадашье зогсожо, оркестрын гашуудалта аялга дуулдана. Энээнһээ урдахи картинануудта Жаргалай дуунууд согтой хүхюутэй байһан аад, саашадаа уйдхартай гунигтай боложо эхилбэ.

Тииһээр байтар Хүсэтэ гэдэг алуулһан Субадайн бэе бусадтаяа хамта үргөөд ерэнэ. Дабаа Субадые бэлэг абаһан хутагаараа хадхажа алаа гэжэ Табханай ноён арад зондоо соносхоно. Жаргал үнэншэнэгүй. Ноёной мэхэ гохыень таажа, Субадые Дабаа бэшэ, Табханай өөрөө алаа гэжэ зосоогоо һанаад, тэрээндэ алууршан, хюдууршан амитанш гэжэ Жаргал сэхэ хэлэнэ. Бальжар үбгэниие түрмэдэ хааха гэжэ Табханай захираад, үглөөдэр ерэхэдэмни һамгамни болоо һааш, абыешни түрмэһөө сүлөөлхэб гээд, маадар-маадар гэшхэлһээр арилшана.

Һүүлээрнь Дабаада, Андрейдэ Табханайн бузар булай ябадал тухай Одхондой хөөрэжэ үгэнэ.

Энэ үедэ Табханай зарсануудаа дахууланхай ерээд, нютагай зондо һүйд тодхор татажа байгаа.

Хүн зониие Андрейн суглуулаад, Табханайе дарахаяа ерэхэдэнь, тэрэнь хутагаа гаргаад урдаһаань даб гэнэ, тиихэдэнь Табханайе буудажа унагаана. Арад зон түрүүшынгээ тэмсэлдэ революционер ородуудай туһаламжаар булиһандаа ехээр баярлана.

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша уранзураашa А. Тимин оперын бүхы декораци удхадань таарангяар, уранаар зураа. Дирижерынь—БМАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша В. Маймескул энэ оперо табихын түлөө баһал ехээр оролдоо.

Тиигээд Л. Книпперэй зохёол драматическа хүгжэлтын (ситуациин) дэбэрхэ бүри улам ойлгогдосо муутай, огто хэрэггүй газарнуудта орёо болгогдоһон туладаа ородшье, бурядшье хүнүүдэй дуулажа байһан дуунууд илгаруулхын аргагүй боложо, наадаһан нюурнуудай тусхай онсо шэнжэ тодоор гаргагдажа шадагдаагүй гэхэдэ зүбтэй гээшэ ха.

Залуухан бурят басаган Жаргалай дуунуудынь арадай аялгын лирическэ нэгэшье нугалбари, аялгагүйгөөр бэшэгдэһэниинь юу гэршэлнэб гэхэдэ, композитор арад зоной, тииһээ тиитэрээ революциин урда тээхи үеын дуунай баялигые ёһо тэдыгээр шэнжэлһэн байгаа ха гэжэ багсаахаар болошоно.

Тээмэндэ Ленинэй орденто театрын табиһан «Байгал дээрэ» гэжэ оперо удхынгаа талаар ехэ хүмүүжүүлхы удхашанартай зохёол боложо шадаһан байбашье, хүгжэмынь бурят оперын хүгжэм болоогүй гэхэдэ, балайшье ехэ алдуу болохогүй гэжэ һананабди.

«Агуу ехэ хани барисаан», «Богдан Хмельницкий», «Үнэн зүрхэнһөө» гэһэн оперонуудые сэгнэлгэдэ гаргагдаһан алдуунуудые заһаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолой гараха дашарамда толилогдоһон «Правдын» редакционно статья соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Арад зониие, тэрэнэй агуу ехэ хэрэгүүдые магтаһан, арад зондо ойлгомжотой дүтэ хүгжэм, ерээдүйн байдалда, ажалдаа урматай согтой хандалгаар хүсэд нэбтэрэнги, угаа ехэ зоригжуулхы хүсэтэй хүгжэм зохёохо —иимэ зорилгоһоо һайн һайхан, нарин нангин юун байха гээшэб!»

«Байгал дээрэ» гэжэ оперын хүгжэмые шүүмжэлгэ хадаа композитор Л. Книпперын саашанхи творческо ажал-ябуулгадань, нарин нангин зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь ашатай туһатай байһай гэжэ хүсэнэбди.

Д. ЯХУНАЕВ, А. ПЛИШКИНА.

Эдир аяншадай слет

Бага-Кудара тосхоной оршондохи сэсэрлиг һайхан нугада Кударын аймагай эдир аяншадай слёт болобо. Нютаг нютагуудай һургуулинуудай һурагшанар тусгаар зохёогдоһон маршрудаар 2—3 үдэрэй аяншалгада ябаһанаа слёдой болохо үдэр болзолдоһон газартаа хүрэжэ ерэһэн байна. Команда бүхэн үргэн талмай дээрэ өөрын майхан татажа байралаа.

...Аяншад бүгэдын линейкэдэ зогсожо, хүгжэмэй ирагуу һайхан аялга доро Улаан тугаа мандуулба. Удаань команданууд хоорондын конкурс соносхогдожо, эстафетээр, бэрхэшээлнүүдые дабалгаар, мүн уранһайханай мүрысөөнүүд эмхидхэгдээ. Эстафетнэ урилдаанда Кударын дунда һургуулиин команда—түрүү, Тамирай һургуулиинхид — хоёрдохи һууринуудые эзэлбэ. 7 жэлэй һургуулинуудай дундаһаа бага-кударынхид шалгараа. Бэрхэшээлнүүдые дабалгаар Тамирай дунда һургуулиинхид баранние илаһан байна.

Эдир аяншадай замдаа суглуулһан экспонадуудай выставкэдэ ехэ һонирхолтой зүйлнүүд табигдаа. Илангаяа Ехэ-Кударын, Тамирай һургуулинуудай командануудай суглуулһан зүйлнүүд үнэтэй дээрэ тоологдобо.

Слёдой дүнгэй ёһоор Кударын дунда һургуулиинхид шалгаржа, шанда хүртөө.

М. Очиров.

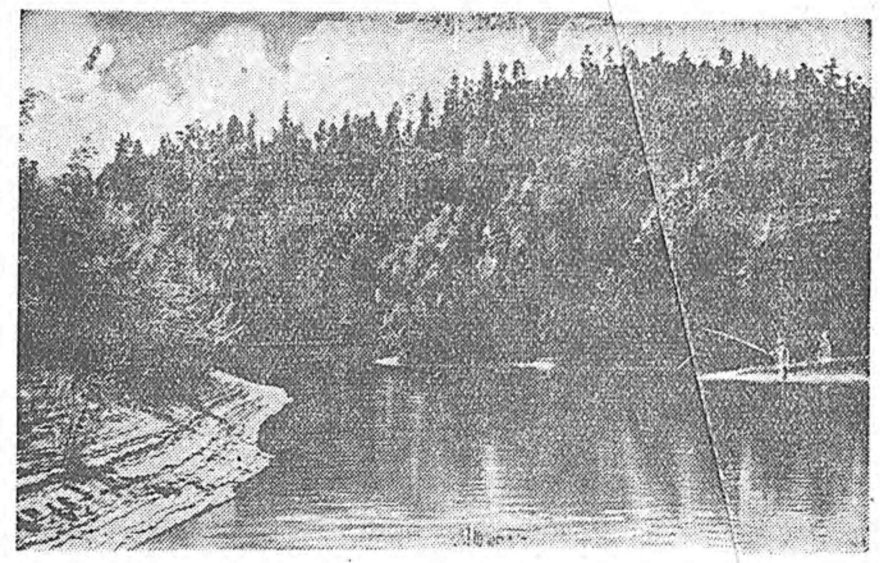

ДУУЛИМХАН СЭЛЭНГЫН ЭРЬЕДЭ.

М. Аршинскиин фотоэтюд.

Марху ЦЫРНОВ

Эмиэ басаганда

Тунгалаг нуурай уһанда
Хун шубуунай наадаһандал,
Зулгы бэеынш хүдэлсэ
Үлгыдэнэл дуран зүрхым.

Үнжэгэн зөөлэн хургадаараа
Дүмэн сарбууем барнхадаш.
Шэнэхэн хярмаг саһандал,
Сэдьхэлэйм гуниг хайланал.

Адлихан налгайгаар хэндэшье
Аргашан хадаа хандана гүш,
Али намда дуратайеыш
Адаглажа шаданагүй гүб?...

Ургы

Хадын үбэр майла нарууляар
Хабарай эртын хэшэг дэлгээн,
Сэл хүхэ ургы задараад,
Сэнгэлиг сагай үүдэ нээгээ.

Инаг дуранай галаар шаан,
Илдам налагай урдам эһэн,
Эхин түрүүн ушаран ерэһэн,
Эгээл тэрэ ургы мэтээр.

Хахасалга

Уудам талын үбсүүн дээр
Урагша хойшонь зурытар
Мүнгэн утаһа татаһандал,
Мүлигэр түмэр харгыгаар

Бушуу хурдан хүлэгэй
Булад туруун түбэржэ,
Уян минии сэдьхэлэй
Утаһа шэжэм дайраба:

Сэбэр сагаан гараараа,
Сэнхир торгон пулаадаараа
Даллан, һэбин дуудажа,
Дангина хүүхэм гээгдэбэ...

Барилга түргэнөөр хэнэ

Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой барилгын саг үргэлжын бригада (бригадир Д. Дылгиров) аймаг дотор соносхогдоһон барилга хэхэ һарын үедэ эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Тус бригада хабарһаа эхилжэ 1 культбаза, байрын 15 гэр барижа дүүргээд, июниин 5-һаа 14 болотор 1000 толгойн багтаха хониной 2 байра, хонишодой байха 2 гэр барижа дүүргээ. Тус бригада мүнөө тахягай, тугалай байрануудые барижа эхилээд, июлиин 1 болотор дүүргэхэ зорилготойгоор хүдэлжэ байна.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци үбһэ хуряалгын эхилтэр сүлөөтэй хүнүүдые барилгада хабаадуулба. Мүнөө, хамта 58 хүн барилгада ябана. Тэдэнэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын тула барилгын материалнуудые шэрэхэ, хюрөөдэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэридэ тусгаар хүнүүд табигданхай. Барилгашадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагдана. КПСС-эй ЦК-гэй 1958 оной июниин Пленумэй тогтоолтой танилсаад, тус бригада бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, колхозойнгоо олзо доходые арьбадхаха гэжэ шиидээд байна.

Д. Аюшеев, манай корр.

„Жэм жэмхэн" гэнэ

Хүндэтэ Тархай, «...холшорлоод хургыень барин гэһээм, халуунтай байгаал жэм жэмхэн гээд...» гэһэн үгэнүүдые «Инагтаяа» гэжэ дуун сооһоо абтаа гэжэ мэдэхэл байгаа ёһотойт.

Энэ дууе Закаменай аймагай дууша Буда Дашеев арад зоной дунда дууладаг юм һэн. Теэд, һүүлэй үедэ Дүтэлүүр тосхоной клубые даагшаар «хүдэлдэг» болоһонһоо хойшо, энэ дуугаа нүхэр Дашеев үглөөнһөө үдэшэ болотор гахайн хэбтэһэн хонхор соо гү, али ямар нэгэн хашаа хорёогой захада хүльбэрэн, хоолойнгоо һөөлдэтэр дуулажа, ямаршье түлөөһэгүй «концерт» харуулдаг болошоо.

Улан-Удэдэ болохоо байгаа уран һайханай харалгада бэлэдхэл мүнөө ябажа байна. Манай Закаменай аймагай соёл культурын таһагые даагша нүхэр Цыбиков аймагай уран һайханай бүлгэмые ударидан хүтэлбэрилхыень Буда Дашеевые урижа, аймагай центр асарһан байна. Теэд тэрэнь бүлгэмые хүтэлбэрилхөө мартажа, «хатуу харатай» нүхэсэшоод, тэрээндээ хүтэлүүлэн, унажа, дуһажа ябахадань, закусочнаһаа Культурын байшан хүрэтэр хүн хүтэлжэ абаашадаг болонхой.

Будын сэдьхэл зүрхэниинь инаг дуранһаа «жэм жэмхэн» гэхээ болишоод, харин тэрэнэй хотын оёорто хатуу хара «жэм жэмхэн» гүүлдэг болошоо. Энээн тухай нүхэр Цыбиков мэдэбэшье, хэмжээ абанагүй

Ш. Бакшеев.

— Халагни халаг даа, хайшан гэлтэй гээшэб даа!

Ф. Балдаевай зураг.

ХИЛЫН САНАҺАА

Экономическа харилсан туһалалсалгын соведэй сесси

БУХАРЕСТ, июниин 27. (ТАСС). Экономическа харилсан туһалалсалгын соведэй IX сесси үсэгэлдэр Бухарестдэ нээгдэбэ. Сессидэ Албаниин Арадай Республикын, Болгариин Арадай Республикын, Венгриин Арадай Республикын, Германска Демократическа Республикын, Польшын Арадай Республикын, Румыниин Арадай Республикын, Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай, Чехословацка Республикын делегацинууд хабаадажа байна. Хитадай Арадай Республикын, Корейн Арадай-демократическа Республикын, Вьетнамай Демократическа Республикын, Монголой Арадай Республикын түлөөлэгшэд ажаглагшад боложо сессидэ хабаадана.

Экономическа харилсан туһалалсалгын соведтэ хабаадагша оронуудай хоорондо экономическа харилсаае саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд тус сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, бодото хэмжээ-ябуулганууд зохёогдохо, мүн хамаата оронуудта холын хараата түсэбүүдэй зохёогдоһонтой дашарамдуулагдан экономическа харилсан туһалалсалгын соведэй, тэрээнэй органуудай зорилго тодорхойлогдохо юм.

Поль Робсондо хилын саана ябаха паспорт үгтэбэ

НЬЮ-ЙОРК, июниин 27. (ТАСС). Гүрэнэй департамент хилын саана ябаха паспорт Поль Робсондо үсэгэлдэр үгэбэ гэжэ Ассошиэйтед [а]гентство мэдээсэнэ.

Театрта, телевиденеэр, радиогоор дуулахын тулада Поль Робсон [х]эхэ недели соо Лондон ошохонь [гэ]жэ агентство заана.

Польша Индонези хоёр худалдаа наймаанай хэлсээ баталба

ВАРШАВА, июниин 27. (ТАСС). Польшын Арадай Республикын, Индонезиин Республикын правительственна делегацинуудай зүблэһэнэй эсэстэ худалдаа наймаанай хэлсээндэ гар табигдаба. Энэ хэлсээнэй ёһоор, Польша хамта дээрээ 62 мянга шахуу тонно тоннажтай 24 судна Индонезидэ худалдаха юм. Польскосуднанууд 1959 ондо Индонезидэ эльгээгдэжэ эхилхэ юм.

Ливандахи байдал

БЕЙРУТ, июниин 27. (ТАСС). Ливанай армиин частьнууд үсэгэлдэр оронойнь зарим районуудта тагнуулта байлдаа хэһэн, тэмсэлшэдэй добтолгые гэдэргэнь сохиһон байна гэжэ Ливанай оборонын министерствын мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Триполи городой Дагр Эль-Магр гэжэ райондохи тэмсэлшэдтэ Ливанай армиин частьнууд добтолоо.

Правительственна сэрэгэй артиллери тэмсэлшэдые буудажа, хэдэн гэр байшан бута сохиһон, хүнүүдые алаһаа байна.

Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй үедэ Триполдо 130 хүн, тэдээн сооһоо оройдоо 7 тэмсэлшэд алагдаа. Үсэгэлдэр һүни Бейрудтэ эгээ түгшүүритэй байгаа гэжэ «Ориан» газетэ бэшэнэ. Городой бүхы районуудта олон тоото тэһэрэлгэнүүд болоһон байна. Бүхэли һүниндөө ехэ буудалдаан болоо.

Ливанай бүхы газар нютагуудта байдал түгшүүритэй хэбээрээ.

ФРГ-дэ агаарай сэрэгтэ улам ехэ гаргаша хэгдэнэ

БЕРЛИН, июниин 27. (ТАСС). АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Баруун Германиин авиационно промышленность ФРГ-эй оборонын министерствоһээ мүнөө хүрэтэр 47 миллион шахуу маркын захил абаад байна.

Баруун Германиин авиационно промышленность 1964 он хүрэтэр захил абалгаяа 2 миллиардһаа доошо бэшэ маркаар нэмээхэнь гэжэ агентство мэдээсэнэ. Гадна научна шэнжэлэлгэдэ, ракетэнүүдэй проект зохёолгодо, үйлэдбэрилгэдэ нэгэ миллиардһаа доошо бэшэ марк һомологдохо гэжэ тухайлагдана.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Уранһайханай бүлгэмүүдэй харалга болохонь

Байгша оной июниин 30-һаа июлиин 2 болотор Ленинэй орденто Бурят-Монголой оперо ба баледэй, гүрэнэй ород драмын, бурят-монгол драмын театрнууд соо, барилгашадай клуб болон политическэ гэгээрэлэй байшан соо уранһайханай бүлгэмүүдэй республиканска харалга жанр жанраараа болохонь. Үглөөгүүр 10 часта харалга эхилхэ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32.74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24.74, корректорская—32.67, бухгалтерия—37.32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00772. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3135.